

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Poročilo o spremljavi poskusa

»POSTOPNO UVAJANJE OBVEZNEGA DRUGEGA TUJEGA JEZIKA
V OSNOVNE ŠOLE«

Končno poročilo po tretjem letu spremljave poskusa

Ljubljana, november 2011

Spremljavo je opravila projektna skupina na Zavodu RS za šolstvo v okviru poskusa Postopno uvajanje obveznega drugega tujega jezika v osnovni šoli:

mag. Liljana Kač, Tomi Deutsch, Simona Cajhen, mag. Nada Holc, Barbara Lesničar, Neva Šečerov in Susanne Volčanšek

Poročilo je pripravila:

mag. Liljana Kač
Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kazalo vsebine

1 UVOD.....	1
1.1 Razlogi za uvedbo obveznega drugega tujega jezika.....	1
1.2 Formalni okvir spremljanja poskusa.....	2
1.3 Cilji in kriteriji za ugotavljanje doseganja ciljev.....	4
1.4 Podatki o šolah in številu učencev, vključenih v poskus.....	4
1.5 Zagotovilo skladnosti spremljave s potrjenim načrtom uvajanja in evalviranja.....	5
2 METODE RAZISKOVANJA.....	5
2.1 Podatki o vzorcu in osnovni populaciji.....	5
2.2 Metode raziskovanja glede na cilje spremljave.....	7
2.3 Postopek zbiranja podatkov in uporabljeni instrumenti.....	11
3 REZULTATI IN INTERPRETACIJA.....	12
4 SKLEPI IN PREDLOGI.....	25
4.1 Povzetek ugotovitev po posameznih ciljnih poskusa.....	25
4.2 Sinteza spoznanj glede na vse ugotovitve.....	27
4.3 Predlogi za morebitne spremembe pri uvajanju obveznega drugega tujega jezika v osnovne šole....	28
5 POROČILO O PORABLJENIH FINANČNIH SREDSTVIH.....	28
6 VIRI.....	29
7 PRILOGE.....	29

1 UVOD

1.1 Razlogi za uvedbo obveznega drugega tujega jezika

Uvedba obveznega drugega tujega jezika v osnovne šole v Sloveniji je odraz širših družbenih razmer, kot so povečanje jezikovne raznolikosti oz. selitvenih tokov v državah Evropske unije, vstop Slovenije v Evropsko unijo in upoštevanje načel medkulturnosti, večjezičnosti in vseživljenjskega učenja. Pouk drugega tujega jezika sledi tudi novjšim spoznanjem tujejezikovne didaktike in sicer, da je človek pri učenju vsakega nadaljnje jezika uspešnejši, če se pri tem sistematično upoštevajo sinergijski učinki učenja več jezikov ter obseg, kvaliteta in neprekinjenost jezikovnega vnosa. Učenje več jezikov je hkrati dobra osnova za ozaveščanje učencev o jezikovni oz. kulturni raznolikosti družbe, kar lahko prispeva k oblikovanju medkulturnega govorca. Poučevanje in učenje drugega tujega jezika je ne nazadnje umeščeno v tradicionalno naklonjen odnos učenja tujih jezikov v Sloveniji in se hkrati opira na izkušnje pri poučevanju drugega tujega jezika kot izbirnega predmeta v devetletni osnovni šoli.

Vloga in pomen obveznega drugega tujega jezika v slovenskem šolskem sistemu izhajata tako iz splošnoizobraževalnega, sporazumevalnega, medkulturnega, vseživljenjskega, socialnega, psihološkega, didaktično-metodičnega in vzgojnega vidika. *Splošnoizobraževalni vidik* se izraža v dejstvu, da pouk drugega tujega jezika spodbuja intelektualno rast učenca. Ponuja različne možnosti izobraževanja: pri pouku, v neposrednem okolju ali iz virov v tujem jeziku, ki so dostopni s pomočjo digitalne tehnologije. Ustvarja pogoje za učinkovito medpredmetno povezovanje, pri katerih učenci obravnavajo določeno učno vsebino z različnih zornih kotov.

Sporazumevalni vidik izhaja iz komunikacijskega pristopa pri učenju in poučevanju tujih jezikov. Jezik je tako opredeljen kot sredstvo za sporazumevanje, zato pouk drugega tujega jezika uresničuje jasne in stvarne učne cilje. Učenec se pri pouku usposablja za govorne in pisne stike, pridobivanje in razumevanje informacij v tujem jeziku in razvijanje pozitivnega odnosa do tuje kulture. Znanje tujega jezika pomeni tudi dodano vrednost pri nadaljnjem izobraževanju in opravljanju poklica.

Medkulturni vidik se izraža v dejstvu, da učenec prek sprejemanja in tvorjenja besedil v drugem tujem jeziku prepozna in ozavešča razlike in podobnosti med lastno in drugimi kulturami. Tako pogloblja zavest o lastni kulturni identiteti in hkrati vzpostavlja in razvija kritični odnos do drugih kultur.

Pouk drugega tujega jezika opredeljuje učenje kot *vseživljenjski* proces postopne rasti znanja, zmožnosti in osebnostnih kvalitete. Učenje drugega tujega jezika je naložba v znanje, medsebojno razumevanje in priznavanje, v odgovornega državljana Evrope, v večje možnosti mobilnosti posameznika in gospodarsko razvitost Slovenije.

Uvedba drugega tujega jezika kot obveznega predmeta omogoča *vsem* učencem osnovnih šol v Sloveniji dostop do učenja drugega tujega jezika in zagotavlja *socialno* pravičnejšo družbo.

Ob koncu drugega triletja ima učenec v prvem jeziku – do neke mere pa tudi v prvem tujem jeziku (na narodno mešanih območjih tudi v drugem jeziku) - že dokaj dobro razvite vse pomembnejše učne strategije. Učenec je zmožen temeljnih kognitivnih operacij, s katerimi lahko vstopne informacije opazuje, primerja, razvršča, posplošuje, analizira in jih preoblikuje. Učitelj vključuje učenčevo predhodno znanje in izkušnje in se navezuje na pridobljene splošne zmožnosti. S tem doseže, da je napredek pri učenju drugega tujega jezika hitrejši kot pri prvem tujem jeziku. Pri pouku drugega tujega jezika učitelj "odkriva dobra" učenčeva področja, ne išče napak in neznanja, kar prispeva k uspešnejšemu premagovanju problemov in učenčevi pozitivni samopodobi.

Didaktično-metodični vidik se zrcali v predpostavki, da pouk drugega tujega jezika ni preslikava pouka prvega tujega jezika. Razlika je v poudarjanju sestavin pouka, ki niso ozko jezikovna. Učenci se pri usvajanju drugega tujega jezika navezujejo na usvojena znanja prvega, prvega tujega ali drugega jezika. Pristop k učenju je celosten, spodbuja učenčev kognitivni, afektivno-socialni in psihomotorični razvoj. Pouk se zato izvaja v sproščenem in motivacijskem vzdušju, pogosto so prisotni metoda igre, igra vlog, simulacij, projektno delo, delo z viri, sodobnimi mediji ter druge oblike dela, ki spodbudno vplivajo na usvajanje jezika. Pouk drugega tujega jezika zato uvaja sodobne pristope in spodbuja slehernega učenca k dejavnemu

vključevanju v raznolike dejavnosti. Učitelj v sodelovanju z učenci skrbno izbira teme, besedila in dejavnosti, v okviru katerih se izražajo učenčevi interesi. Obenem pa se posveča, kolikor je to mogoče, individualnim posebnostim učencev in stremi k doseganju napredka pri posameznem učencu. Temeljni cilj pouka drugega tujega jezika je v tem, da je učenec sposoben navezovati stike v tem jeziku, pa čeprav le na vstopni ravni.

Za uspešno uvajanje drugega tujega jezika ob omejenem številu ur upoštevamo procese hkratnega učenja več jezikov in njihovo vzajemno učinkovanje, kar je predmet preučevanja večjezikovne didaktike. Z vidika procesa učenja jezikov je pomembno spoznanje, da se vsakega nadaljnega jezika naučimo veliko lažje, saj se usvojene jezikovne strategije in strategije učenja (tujih) jezikov med jeziki prenašajo, poleg tega pa imajo učenci pri tej starosti že tudi druge izkušnje in védenje o svetu. Obenem pa se z učenjem enega germanskega (romanskega, slovanskega) jezika posredno učimo tudi drugega sorodnega jezika. S takšnim pristopom upoštevamo sinergijske učinke učenja več jezikov. Razmejimo vloge, ki jih imajo posamezni jeziki: prvi tuji jezik pripravlja učence na učenje nadaljnjih jezikov in v nadaljevanju izobraževanja običajno vodi do najvišjih in najkompleksnejših zmožnosti (npr. akademsko branje in pisanje), drugi tuji jezik pa mora izhajati in upoštevati že naučeno iz materinščine in prvega tujega jezika (na narodno mešanem območju pa tudi znanja in zmožnosti drugega jezika) in vzpostaviti pozitiven odnos do učenja tega jezika. Pri drugem tujem jeziku je bolj poudarek na sporazumevalnih in učnih strategijah, jezikovni in medkulturni uzaveščenosti oz. oblikovanju vrednot/odnosa do tujih/drugih jezikov itd.

Pri učenju in poučevanju drugega tujega jezika je potrebno na ravni šole tudi zmanjšati ostro ločenost na posamezne jezike, ustvari naj se skupni jezikovni kurikulum. Učitelji jezikov se tako pri načrtovanju pouka med seboj tesneje povezujejo v šolskih aktivih in še posebej pri drugem tujem jeziku dejavno sodelujejo z učitelji drugih predmetov in okoljem, ter sodelujejo v mednarodnih projektih.

Pouk drugega tujega jezika vzgaja učenca za samostojnost, samoiniciativnost, sodelovanje, za upoštevanje dogovorov in prevzemanje pobud pri razreševanju problemov in tako pogloblja zavest o vlogi posameznika v ožji in širši družbeni skupnosti.

1.2 Formalni okvir spremljanja poskusa

Poskus izhaja iz Zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 102/2007), kjer 47. člen govori o postopnem uvajanju drugega tujega jezika kot obveznega predmeta v osnovni šoli. Zakon določa poskusno izvajanje pouka drugega tujega jezika kot obveznega predmeta poteka od 2008/09 do vključno 2010/11 na tistih osnovnih šolah, katerim izvajanje programa določi pristojni minister. Uvajanje poteka kot poskus v skladu s Pravilnikom o posodabljanju vzgojno-izobraževalnega dela (UL RS, št. 13/2003). Načrt poskusa, predmetniki in učni načrt za poskusno izvajanje pouka obveznega drugega tujega jezika so bili določeni 3.4.2008 na seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje (SSSI).

V poskusu postopnega uvajanja se drugi tuji jezik poučuje na 47 šolah, od teh na 46 šolah po predmetniku devetletne osnovne šole ter na eni šoli po prilagojenem predmetniku za osnovno šolo z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju Slovenske Istre.

Drugi tuji jezik se v predmetniku poučuje kot obvezni predmet od 7. do 9. razreda osnovne šole in sicer 2 uri tedensko oz. 70 ur letno v 7. in 8. razredu ter 64 ur v 9. razredu, torej skupno 204 ure v treh letih.

Preglednica 1: Število ur drugega tujega jezika v predmetniku

časovni okvir	7. razred	8. razred	9. razred
Tedensko število ur	2	2	2
Letno število ur	70	70	64
Skupno število ur	204		

Z uvedbo dodatnega obveznega predmeta v predmetnik devetletne osnovne šole se je povečala tedenska učna obveznost učencev, saj obseg ur za obstoječe obvezne in obvezno izbirne predmete v tretji triadi (2 ali 3 ure tedensko) ostaja nespremenjen. Tako ima učenec v 7. razredu tedensko urno obvezo 29 oz. 30 ur (prej 27 oz. 28), v 8. in 9. razredu pa vsakokrat 29,5 oz. 30,5 ur (prej 27,5 do 28,5).

V skladu z zakonom iz leta 2007 je bil 8.5.2008 sprejet Pravilnik o postopnem uvajanju obveznega drugega tujega jezika v osnovne šole (UL RS, št. 47/2008), ki določa potek in način uvajanja, pogoje, ki jih mora izpolnjevati šola za izvajanje pouka, postopek ugotavljanja izpolnjevanja pogojev, kriterije za izbor šol ter pravice učencev. Pravilnik je tako določal postopno uvajanje v šolskih letih 2008/09, 2009/10 in 2010/11, frontalno uvedbo za učence 7. razreda na vseh osnovnih šolah v Republiki Sloveniji pa v šolskem letu 2011/12.

V osnovnih šolah, ki začnejo uvajati pouk drugega tujega jezika v šolskem letu 2008/09, postopno uvajanje poteka kot *poskus*. Na šolah, ki začnejo uvajati pouk v šolskih letih 2009/10, 2010/11 in 2011/12, pa poteka uvajanje s sprotnim vgrajevanjem potrebnih sprememb in svetovanjem na podlagi ugotovitev spremljanja in uvajanja.

Pravilnik o postopnem uvajanju obveznega drugega tujega jezika v osnovne šole nadalje določa ravnatelja kot odgovornega nosilca postopnega uvajanja in spremljanja na posamezni *šoli*. Ravnatelj kot vodja šolske projektne skupine imenuje in vodi šolsko projektno skupino, v kateri je tudi predstavnik staršev. Šolska projektna skupina opravlja naslednje naloge: izdelava načrt postopnega uvajanja drugega tujega jezika za šolo, pripravi predlog izbire drugega tujega jezika, sodeluje pri metodološkem izvajanju spremljanja, pripravi letno poročilo o svojem delu in ga predloži državni projektni skupini ter izvaja druge naloge.

Pravilnik opredeljuje tudi odločitev o postopnem uvajanju, izbiri drugega tujega jezika na šoli, obveščanju in soglasju staršev, izpolnjevanju pogojev za šolo, zbiranju podatkov, pravicah učencev, postopku objavljanja razpisa in izbora šol ter financiranju šol.

Šola kot obvezni drugi tuji jezik izbere enega izmed naslednjih jezikov: nemščino, italijanščino, madžarščino, hrvaščino, francoščino ali angleščino (Pravilnik, 4. čl.). Kriteriji za nabor obveznih drugih tujih jezikov izhajajo iz prednostne obravnave sosedskih jezikov, jezikov manjšin in delovnih jezikov Evropske komisije.

23.6.2008 je pristojni minister imenoval Državno projektno skupino za koordiniranje uvajanja postopnega uvajanja drugega tujega jezika v osnovne šole (DPS). Predsednica te skupine je mag. Liljana Kač z Zavoda RS za šolstvo, člani državne projektne skupine so: Neva Šečerov, mag. Nada Holc, Simona Cajhen, Barbara Lesničar, dr. Fani Nolimal; vse Zavod RS za šolstvo; Marija Mojca Maleš, Ministrstvo za šolstvo in šport; dr. Karmen Pižorn, Univerze v Ljubljani, Pedagoška fakulteta; Terezija Zamuda, OŠ Prežihovega Voranca Bistrica, Črenšovci in Jožica Hribar, OŠ Šmartno v Tuhinju, ravnateljici šol: Tatjana Lubej, OŠ Janka Glazerja Ruše in Katarina Weber oz. Aljaž Štrancar, OŠ Dragotina Ketteja Ilirska Bistrica, profesorja nemščine oz. italijanščine.

Naloge državne projektne skupine so, da koordinira postopno uvajanje drugega tujega jezika, skrbi za usposabljanje učiteljev drugega tujega jezika, pripravi strokovne podlage za delo šolskih projektnih skupin, pripravi letno poročilo o svojem delu in izvaja druge naloge.

Zavod RS za šolstvo je po sklepu MŠŠ (št. 6034-45/2008) z dne 29.4.2008 odgovoren za pripravo, uvajanje in spremljanje poskusa. Do sedaj so bila z Zavoda RS za šolstvo v skladu s Pravilnikom postopnem uvajanju obveznega drugega tujega jezika v osnovne šole oddana in obravnavana na Svetu za evalvacijo in Strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje (SSSI) štiri poročila: dve vmesni poročili in dve letni poročili o poteku poskusa za šolsko leto 2008/09 in 2009/10 (preglednica 2).

Preglednica 2: Poročila o spremljavi poskusa uvajanja obveznega drugega tujega jezika v osnovne šole na sejah SSSI

Poročilo	Vsebina poročila	Datum seje SSSI
Prvo vmesno poročilo v šolskem letu 2008/2009	Ugotovitve iz anketiranja staršev in prvega opazovanjem pouka (jesen 2008)	23.4.2009
Drugo vmesno poročilo v šolskem letu 2008/2009	Ugotovitve z drugega opazovanja pouka (spomladi 2009), primerjava rezultatov prvega in drugega opazovanja pouka, podrobnejši prikaz poteka pouka ter povzetek prvih vmesnih poročil šolskih projektnih skupin.	8.10.2009
Letno poročilo o spremljavi poskusa za šolsko leto 2008/09	Ugotovitve spremljave in predlogi za morebitne spremembe v nadaljnjem šolskem letu.	4.2.2010
Letno poročilo o spremljavi poskusa za šolsko leto 2009/2010	Ugotovitve spremljave in predlogi za morebitne spremembe v nadaljnjem šolskem letu.	23. 12. 2010

Decembra 2010 je bila spremenjena zakonska podlaga, ki šolam daje možnost pouka dveh različnih drugih tujih jezikov, podaljšuje uvajanje obveznega drugega tujega jezika za dve leti in določa frontalno uvedbo s šolskim letom 2013/2014 (Zakon, UL 107/2010; Pravilnik UL 12/2011).

1.3 Cilji in kriteriji za ugotavljanje doseganja ciljev

V skladu z načrtom spremljave poskusa (dokument potrjen 27.3.2008 na 4. seji Sveta za evalvacije) spremljamo prvo generacijo vpisanih učencev od 7. do 9. razreda na 47 šolah v šolskih letih 2008/09, 2009/10 in 2010/11 (Priloga A).

Namen poskusa je proučiti didaktične, metodične in organizacijske vidike poučevanja drugega tujega jezika ter pripraviti systemske rešitve za frontalno uvedbo drugega tujega jezika kot obveznega predmeta v tretjem vzgojno izobraževalnem obdobju v vseh osnovnih šolah. Cilji spremljanja in kriteriji za ugotavljanje doseganja teh ciljev ter instrumenti spremljave so predstavljeni v preglednici 3:

Preglednica 3: Cilji, kriteriji in instrumenti spremljanja poskusa

cilji	kriteriji	instrumenti
1. Spoznati organizacijske vidike in posebnosti uvajanja drugega tujega jezika	1.1 Opazovanje pouka	Opazovalni obrazec
	1.2 Mnenja učiteljev	Anketni vprašalnik za učitelje
	1.3 Analiza dokumentov: poročila šolskih projektnih skupin	Poročila šolskih projektnih skupin
	1.4 Mnenja ravnateljev	Anketni vprašalnik za ravnatelje
2. Preveriti ustreznost učnega načrta (cilji, pričakovani rezultati in standardi znanja)	2.1 Opazovanje pouka	Opazovalni obrazec
	2.2 Mnenja učiteljev	Anketni vprašalnik za učitelje
	2.3 Mnenja učencev	Anketni vprašalnik za učence
3. Preveriti doseženo raven znanja učencev	3.1 Preizkusi znanja	Enotni preizkusi znanja učencev 9. razreda za angleščino, nemščino, italijanščino in francoščino
	3.2 Analiza dokumentov: poročila šolskih projektnih skupin	Poročila šolskih projektnih skupin
4. Vpeljati sodobne načine poučevanja drugega tujega jezika	4.1 Opazovanje pouka	Opazovalni obrazec
	4.2 Mnenja učiteljev	Anketni vprašalnik za učitelje
	4.3 Usposabljanje učiteljev mentorjev in strokovna srečanja v okviru poskusa	Poročila z usposabljanj učiteljev mentorjev in strokovnih srečanj
5. Spoznati mnenja učencev in njihovih staršev, učiteljev in ravnateljev glede uvedbe drugega tujega jezika	5.1 Mnenja učencev	Anketni vprašalnik za učence
	5.2 Mnenja učiteljev	Anketni vprašalnik za starše
	5.3 Mnenja ravnateljev	Anketni vprašalnik za učitelje
	5.4 Mnenja staršev	Anketni vprašalnik za ravnatelje
	5.5 Analiza dokumentov: poročila šolskih projektnih skupin	Poročila šolskih projektnih skupin
6. Širiti pozitivne izkušnje, pridobljene pri spremljanju uvedbe drugega tujega jezika na prvem krogu šol, na šole drugega in tretjega kroga	6.1 Usposabljanje učiteljev v mentorski mreži	Poročila z usposabljanj učiteljev v mentorski mreži
	6.2 Strokovna srečanja, prispevki na konferencah in objave	Poročilo o strokovnih srečanjih, prispevkih na konferencah in navedba objav strokovnih prispevkov

Podatki, ki smo jih zbrali in uporabili v tem poročilu, se nanašajo na spremljavo pouka obveznega drugega tujega jezika v 9. razredu na šolah v poskusu, opravljene pa so tudi primerjave z rezultati v 7. in 8. razredu (Priloga B).

1.4 Podatki o šolah in številu učencev, vključenih v poskus

V poskus je vključenih 1782 učence iz 47 osnovnih šol. Na 37 osnovnih šolah se kot drugi tuji jezik učijo nemščino, na 4 šolah nemščino in angleščino, na 3 šolah italijanščino, na 2 šolah angleščino in na 1 šoli francoščino. Podatke prikazuje preglednica 4.

Glede na razporeditev šol po območnih enotah Zavoda RS za šolstvo je 11 šol v OE Maribor, 10 v OE Celje, 7 v OE Novo mesto, 6 v OE Murska Sobota, 4 v OE Koper, 3 v OE Kranj in 2 v OE Slovenj Gradec.

Preglednica 4: Šole in število učencev, vključenih v poskus

zap. št.	občina	naziv šole	izbrani drugi tuji jezik	št. učencev
1	Beltinci	OŠ Beltinci	ANG/NEM	79
2	Bistrica ob Sotli	OŠ Bistrica ob Sotli	NEM	14
3	Brežice	OŠ Dobova	NEM	16
4	Brežice	OŠ Maksa Pleteršnika Pišce	NEM	11
5	Celje	I. OŠ Celje	NEM	35
6	Celje	III. OŠ Celje	NEM	33
7	Celje	OŠ Frana Roša Celje	NEM	48
8	Črenšovci	OŠ Franceta Prešerna Črenšovci	NEM/ANG	24
9	Črenšovci	OŠ Prežihovega Voranca Bistrica	ANG	13
10	Destrnik	OŠ Destrnik - Trnovska vas	NEM	43
11	Gornja Radgona	OŠ Gornja Radgona	ANG/NEM	64
12	Hoče-Slivnica	OŠ Dušana Flisa Hoče	NEM	64
13	Ilirska Bistrica	OŠ Podgora - Kuteževo	ITA	9
14	Ilirska Bistrica	OŠ Dragotina Ketteja Ilirska Bistrica	ITA	24
15	Izola	OŠ Dante Alighieri Izola	NEM	9
16	Juršinci	OŠ Juršinci	ANG	11
17	Kamnik	OŠ Šmartno v Tuhinju	NEM	37
18	Kidričevo	OŠ Borisa Kidriča Kidričevo	NEM	33
19	Kranj	OŠ Jakoba Aljaža Kranj	NEM	35
20	Krško	OŠ Raka	NEM	12
21	Litija	OŠ Litija	NEM	47
22	Ljubljana	OŠ Prežihovega Voranca Ljubljana	FRA	48
23	Ljubljana	OŠ Šentvid	NEM	30
24	Loški Potok	OŠ dr. Antona Debeljaka Loški Potok	NEM	18
25	Luče	OŠ Blaža Arničič Luče	NEM	13
26	Maribor	OŠ Janka Padežnika Maribor	ANG/NEM	27
27	Maribor	OŠ Draga Kobala Maribor	NEM	43
28	Maribor	OŠ Malečnik	NEM	29
29	Markovci	OŠ Markovci	NEM	35
30	Mokronog-Trebelno	OŠ Mokronog	NEM	37
31	Naklo	OŠ Naklo	NEM	73
32	Ormož	OŠ Velika Nedelja	NEM	49
33	Postojna	OŠ Antona Globočnika Postojna	ITA	69
34	Prevalje	OŠ Franja Goloba Prevalje	NEM	69
35	Puconci	OŠ Puconci	NEM	59
36	Ribnica na Pohorju	OŠ Ribnica na Pohorju	NEM	14
37	Ruše	OŠ Janka Glazerja Ruše	NEM	64
38	Sevnica	OŠ Krmelj	NEM	9
39	Slovenj Gradec	Prva OŠ Slovenj Gradec	NEM	68
40	Slovenske Konjice	OŠ Pod goro Slovenske Konjice	NEM	52
41	Središče ob Dravi	OŠ Središče ob Dravi	NEM	19
42	Tišina	OŠ Tišina	NEM	40
43	Trzin	OŠ Križe	NEM	33
44	Velenje	OŠ Gustava Šiliha Velenje	NEM	55
45	Vojnik	OŠ Vojnik	NEM	69
46	Vransko	OŠ Vransko - Tabor	NEM	37
47	Žalec	I. OŠ Žalec	NEM	62
skupaj				1782

1.5 Zagotovilo skladnosti spremljave s potrjenim načrtom uvajanja in evalviranja

Proces spremljanja poskusa je potekal skladno s potrjenim Metodološkim načrtom o postopnem uvajanju obveznega drugega tujega jezika v osnovne šole.

2 METODE RAZISKOVANJA

2.1 Podatki o vzorcu in osnovni populaciji

Osnovno populacijo spremljanja predstavlja 1782 učencev, 61 učiteljev drugega tujega jezika, 47 ravnateljev osnovnih šol in starši 1782 učencev iz 47 osnovnih šol, na katerih so v šolskem letu 2008/09 začeli izvajati pouk obveznega drugega tujega jezika v 7. razredu. Spremljavo poskusa smo izvajali 2008/2009 v 7. razredu, 2009/2010 v 8. razredu in 2010/2011 v 9. razredu v skladu z načrtom spremljave poskusa (Priloga A).

Vzorci šol za opazovanje pouka, anketiranje učencev, anketiranje staršev in preverjanje znanja učencev so bili izbrani z enostavnim slučajnim vzorčenjem, anketiranje učiteljev in anketiranje ravnateljev pa smo opravili na celotni populaciji v poskusu.

Poročilo o spremljavi 7. razreda je predstavljeno v Letnem poročilu za šolsko leto 2008/2009 (Kač 2009), poročilo o spremljavi 8. razreda v Letnem poročilu za šolsko leto 2009/2010 (Kač 2010), to poročilo pa se nanaša na spremljavo 9. razreda v šolskem letu 2010/2011 in primerjavo rezultatov raziskovanja v 8. in 7. razredu. V Prilogi B je podrobneje predstavljena analiza zbranih podatkov v šolskem letu 2010/11 z opazovanja pouka, anketiranja učiteljev, anketiranja učencev, preizkusa znanja ter primerjave rezultatov s 7. in 8. razredom (Deutsch 2011). V isti prilogi so zbrani tudi podatki z anketiranja staršev in ravnateljev, ki smo jih pridobili v šolskem letu 2008/2009. Navedbe tabel v nadaljnjem besedilu se nanašajo na tabele v Prilogi B.

Podatke o vzorcu in osnovni populaciji v spremljavi poskusa glede na posamezni cilj spremljave prikazuje preglednica 5.

Preglednica 5: Podatki o osnovni populaciji in vzorcu, instrumentariju in času zajema podatkov glede na cilje spremljave

Cilji spremljave	Populacija	Št. enot (velikost vzorca)	Instrumentarij	Št. ponovitev	Čas spremljave (zbiranja podatkov)
1. cilj: Spoznati organizacijske vidike in posebnosti uvajanja drugega tujega jezika	Učitelji in učenci	23 ur pouka	Opazovalni obrazec	1	november-december 2008
		22 ur pouka		1	april-maj 2009
		27 ur pouka		1	april-maj 2010
		18 ur pouka		1	maj-junij 2011
	Učitelji	61 učiteljev	Vprašalnik za učitelje	3	junij 2009, junij 2010, junij 2011
	Ravnatelji	47 ravnateljev	Vprašalnik za ravnatelje	1	junij 2009
	ŠPS	47 ŠPS	Poročilo ŠPS	3	junij-avgust 2009, junij-avgust 2010, junij-avgust 2011
2. cilj: Preveriti ustreznost učnega načrta	Učitelji in učenci	23 ur pouka	Opazovalni obrazec	1	nov-dec 2008
		22 ur pouka		1	april-maj 2009
		27 ur pouka		1	april-maj 2010
		18 ur pouka		1	maj-junij 2011
	Učitelji	61 učiteljev	Vprašalnik za učitelje	3	junij 2009, junij 2010, junij 2011
	Učenci	588 učencev	Vprašalnik za učence	1	maj-junij 2009
		539 učencev		1	maj-junij 2010
620 učencev		1		maj-junij 2011	
3. cilj: Preveriti doseženo raven znanja učencev	Učenci	588 učencev	Preizkus znanja za 7. razred	1	maj-junij 2009
	Učenci	539 učencev	Preizkus znanja za 8. razred	1	maj-junij 2010
	Učenci	620 učencev	Preizkus znanja za 9. razred	1	maj-junij 2011
	ŠPS	47 ŠPS	Poročilo ŠPS	3	junij-avgust 2009, junij-avgust 2010, junij-avgust 2011
4. cilj: Vpeljati sodobne načine poučevanja drugega tujega jezika	Učitelji in učenci	23 ur pouka	Opazovalni obrazec	1	november-december 2008
		22 ur pouka		1	april-maj 2009
		27 ur pouka		1	april-maj 2010
		18 ur pouka		1	maj-junij 2011
	Učitelji	61 učiteljev	Vprašalnik za učitelje	3	junij 2009, junij 2010, junij 2011
	Mentorski učitelji	26 učiteljev mentorjev	Poročila o usposabljanju mentorskih učiteljev	3	avgust 2009, avgust 2010, avgust 2011

5. cilj: Spoznati mnenja učencev in njihovih staršev, učiteljev in ravnateljev glede uvedbe drugega tujega jezika	Učenci	588 učencev	Vprašalnik za učence	1	maj-junij 2009
		539 učencev		1	maj-junij 2010
		620 učencev		1	maj-junij 2011
	Učitelji	61 učiteljev	Vprašalnik za učitelje	3	junij 2009, junij 2010, junij 2011
	Ravnatelji	47 ravnateljev	Vprašalnik za ravnatelje	1	junij 2009
	Starši	624 staršev	Vprašalnik za starše	1	oktober 2008
	ŠPS	47 ŠPS	Poročilo ŠPS	3	junij-avgust 2009, junij-avgust 2010, junij-avgust 2011
6. cilj: Širiti pozitivne izkušnje, pridobljene pri spremljanju uvedbe drugega tujega jezika na prvem krogu šol, na šole drugega in tretjega kroga	Mentorski učitelji in učitelji 2. in 3. kroga	26 mentorskih učiteljev	Poročila o usposabljanju v mentorski mreži	2	junij-avgust 2010, junij-avgust 2011
	144 ŠPS in DPS	144 ŠPS in člani DPS	Poročila o strokovnih srečanjih, prispevkih na konferencah in strokovnih objavah	3	avgust 2009, avgust 2010, avgust 2011

2.2 Metode raziskovanja glede na cilje spremljave

Metode raziskovanja so predstavljene po posameznih ciljnih spremljanja.

Prvi cilj: Spoznati organizacijske vidike in posebnosti uvajanja drugega tujega jezika

S prvim ciljem smo preverjali organizacijski vidik in posebnosti uvajanja drugega tujega jezika. Uporabili smo naslednje metode:

- opazovanje pouka s pomočjo opazovalnega obrazca (razporeditev ur v tedenskem urniku, velikost oddelkov, izobrazba učitelja),
- anketiranje učiteljev (število oddelkov, ki jih učitelj poučuje, število let poučevanja tujih jezikov, strokovni in materialni pogoji za izvedbo pouka, zadosten obseg ur pouka, uporaba učbenika in evropskega jezikovnega listovnika),
- anketiranje ravnateljev (dejavniki pri izboru jezika),
- analizo poročil šolskih projektnih skupin (ŠPS) (umeščenost jezika v obvezni predmetnik, opremljenost učilnic, težave pri izvedbi pouka).

Opazovanje pouka je potekalo vsa tri leta na štirih različnih vzorcih šol, ki so bili izbrani slučajno z enostavnim slučajnim vzorčenjem izmed vseh 47 šol v poskusu. Opazovanje pouka so na vseh izbranih šolah izvedle svetovalke za tuje jezike Zavoda RS za šolstvo. Enota opazovanja je bila ena šolska ura. Ker sta bili na nekaterih šolah opazovani po dve uri pri dveh različnih učiteljih, je v analizo ugotovitev vključenih več ur opazovanja, kot je število šol v vzorcu. Obdobje opazovanja, velikost vzorca in stopnja odzivnosti pri metodi opazovanja pouka prikazuje preglednica 6:

Preglednica 6: Opazovanje pouka – čas zajema podatkov, velikost vzorca in stopnja odzivnosti

tehnika raziskovanja	čas zajema podatkov	velikost vzorca	stopnja odzivnosti	odstotek odzivnosti
Opazovanje pouka	maj- junij 2011	18 ur pouka na 13 šolah	18 ur pouka na 13 šolah	100%
	april-maj 2010	27 ur pouka na 25 šolah	27 ur pouka na 25 šolah	100%
	april-maj 2009	22 ur pouka na 20 šolah	22 ur pouka na 20 šolah	100%
	november-december 2008	23 ur pouka na 20 šolah	23 ur pouka na 20 šolah	100%

V triletni spremljavi je bilo opravljenih skupaj 90 ur opazovanja pouka angleščine, francoščine, italijanščine in nemščine v 7., 8. in 9. razredu na vseh 47 šolah v poskusu. Stopnja odzivnosti pri opazovanju pouka je bila 100 odstotna. Pri opazovanju pouka je bil uporabljen opazovalni obrazec, ki predvideva vnos naslednjih podatkov: 1. datum in trajanje pouka, 2. opazovalec, 3. tuji jezik, 4. osnovna šola, 5. izobrazba in izkušnje učitelja, 6. razred, 7. prostor izvedbe pouka, 8. uporabljeno gradivo, tehnologija in viri, 9. opis poteka pouka po dejavnostih, 10. ocena pouka (splošni vtis o uri, učni cilji, potek učne ure, interakcija učitelj-učenci in učenci-učenci, preverjanje ciljev in znanja) s pomočjo petstopenjske lestvice, 11. zapis ostalih opažanj.

Podatki od postavke 1 do 9 in 11 v opazovalnem obrazcu so bili vnešeni opisno, ocena poteka pouka pod postavko 10 pa na osnovi petstopenjske lestvice, na kateri pomeni vrednost 1 sploh ne drži in vrednost 5 popolnoma drži. V namen spremljanja prvega cilja smo uporabili podatke s postavk 1., 3., 5., 6. in 7.

Prvi cilj smo spremljali tudi s pomočjo **anketiranja učiteljev**, ki je bilo izvedeno trikrat. Čas zajema podatkov, velikost vzorca in stopnja odzivnosti pri anketiranju učiteljev prikazuje preglednica 7.

Preglednica 7: Anketiranje učiteljev – čas zajema podatkov, velikost vzorca in stopnja odzivnosti

tehnika raziskovanja	čas zajema podatkov	velikost vzorca	stopnja odzivnosti	odstotek odzivnosti
Anketiranje učiteljev	junij 2011	61 učiteljev iz 47 šol	43 vprašalnikov iz 32 šol	70,5%
	junij 2010	61 učiteljev iz 47 šol	46 vprašalnikov iz 37 šol	75,4%
	junij 2009	61 učiteljev iz 47 šol	55 vprašalnikov iz 42 šol	90,2%

Anketirana je bila celotna populacija učiteljev v poskusu; to je 61 učiteljev drugega tujega jezika v 7., 8. in 9. razredu. Stopnja odzivnosti je bila 90,2 odstotnih točk leta 2009, 75,4% leta 2010 in 70,5% leta 2011. Uporabljen je bil anketni vprašalnik za učitelje, ki smo ga izdelali za potrebe spremljave. Isti vprašalnik smo uporabili v vseh treh letih spremljanja. Vsebina anketnega vprašalnika za učitelje se nanaša na osnovne podatke o šoli, jeziku, razredu, izobrazbi, izkušnjah v poučevanju ter na mnenje o uvedbi drugega tujega jezika na šoli, realizacijo učnega načrta, spodbujanje motivacije, samoiniciativnosti in samostojnosti učencev, uporabo učnih gradiv in pripomočkov, izvajanje sodobnih načinov, metod in oblik poučevanja tujega jezika, ustreznost pričakovanih rezultatov ob zaključku posameznega razreda, ustreznost standardov znanj ob zaključku šolanja, mnenje in potrebe učiteljev po osebnem in strokovnem razvoju ter na ostala opazanja pri izvajanju drugega tujega jezika. Za namen spremljanja prvega cilja smo uporabili podatke o številu oddelkov, ki jih učitelj poučuje, število let poučevanja tujih jezikov, o strokovnih in materialnih pogojih za izvedbo pouka, o obsegu ur pouka drugega tujega jezika, uporabi učbenika in evropskega jezikovnega listovnika.

Za spremljavo prvega cilja smo pridobili tudi podatke o **mnenjih ravnateljev**. Uporabili smo anketni vprašalnik, ki smo ga izdelali za potrebe spremljave. Anketiranje je bilo izvedeno enkrat in sicer junija 2009. Zajeta je bila celotna populacija ravnateljev v poskusu, to je 47 ravnateljev. Stopnja odzivnosti pri anketiranju ravnateljev je bila 93,6%. Vprašanja v vprašalniku se nanašajo na razloge za izbiro določenega drugega tujega jezika na posamezni šoli, na ravnateljevo mnenje o znanju dveh tujih jezikov in na organizacijske vidike izvajanja pouka. V namen spremljanja prvega cilja smo uporabili podatke, ki se nanašajo na organizacijske vidike izvajanja pouka.

Za spremljavo prvega cilja so bila prav tako analizirana **poročila**, ki so jih poslale šolske projektne skupine (ŠPS) za vsako šolsko leto v obdobju trajanja poskusa. Zajeta je bila celotna populacija 47 ŠPS. Stopnja odzivnosti pri poročilih je bila 100% v letu 2009, 70,2% v letu 2010 in 78,7% v letu 2011. Vsebina poročil ŠPS je bila dogovorjena in zajema tri področja: 1. rezultate preizkusa znanja s kratko analizo, 2. potek projekta na šoli ter 3. posebnosti, ovire in predloge za izboljšavo. V namen spremljanja prvega cilja smo uporabili podatke 2. in 3. področja poročil.

Drugi cilj: Preveriti ustreznost učnega načrta

Z drugim ciljem smo preverjali ustreznost učnega načrta za obvezni drugi tuji jezik. Uporabili smo naslednje metode:

- opazovanje pouka z opazovalnim obrazcem (ocene opazovalca glede predstavitev učnih ciljev opazovane ure, ujemanja ciljev učne ure s cilji učnega načrta in doseganja zastavljenih učnih ciljev ure),
- anketiranje učiteljev (ocene učiteljev glede konceptualnih izhodišč in uporabnosti učnega načrta ter izvedbe pouka) in
- anketiranja učencev (ocene učencev glede težavnosti, zahtevnosti, uporabnosti in kvalitete pouka drugega tujega jezika).

V namen spremljanja drugega cilja smo uporabili podatke iz **opazovalnih obrazcev** in sicer ocene opazovalca glede predstavitev učnih ciljev opazovane ure, glede ujemanje ciljev učne ure s cilji učnega načrta in doseganja zastavljenih učnih ciljev ure.

Iz **anketnih vprašalnikov za učitelje** smo za spremljavo drugega cilja uporabili ocene učiteljev glede konceptualnih izhodišč in uporabnosti učnega načrta ter izvedbe pouka.

Drugi cilj smo spremljali tudi z **anketiranjem učencev**, ki je bilo izvedeno trikrat. Čas zajema podatkov, velikost vzorca in stopnja odzivnosti pri anketiranju učencev prikazuje preglednica 8.

Preglednica 8: Anketiranje učencev – čas zajema podatkov, velikost vzorca in stopnja odzivnosti

tehnika raziskovanja	čas zajema podatkov	velikost vzorca	stopnja odzivnosti	odstotek odzivnosti
Anketiranje učencev	junij 2011	588 učencev iz 17 šol	397 vprašalnikov iz 14 šol	67,5%
	junij 2010	539 učencev iz 15 šol	372 vprašalnikov iz 11 šol	69,0%
	junij 2009	620 učencev iz 15 šol	573 vprašalnikov iz 15 šol	92,4%

Anketiranje učencev je potekalo vsa tri leta na treh različnih vzorcih šol, ki so bili izbrani slučajno z enostavnim slučajnim vzorčenjem izmed vseh 47 šol v poskusu. Stopnja odzivnosti je bila 92,4% leta 2009, 69,0% leta 2010 in 67,5% leta 2011. Uporabljen je bil anketni vprašalnik za učence, ki smo ga izdelali za potrebe spremljave, in uporabili istega za vsa tri leta spremljave. Vsebina anketnega vprašalnika za učence se nanaša na podatke 1. o šoli, 2. prvem tujem jeziku, 3. oceni pri prvem tujem jeziku v predhodnem šolskem letu, 4. o številu tujih jezikov, ki bi jih učenec rad govoril, 5. številu jezikov, ki bi se jih učenec rad učil v šoli, 6. o navedbi tujih jezikov, ki bi jih učenec rad govoril tekoče, 7. o navedbi drugega tujega jezika, ki se ga učenec uči v šoli, 8. o zadovoljstvu z drugim tujim jezikom, 9. o težavah z drugim tujim jezikom, 10. o predhodnem učenju drugega tujega jezika v šoli (kot interesna dejavnost), 11. o zahtevnosti drugega tujega jezika, 12. o stopnji strinjanja s trditvami, ki se nanašajo na poučevanje obveznega drugega tujega jezika in na učenje tujih jezikov nasploh, 13. o stopnji strinjanja s trditvami, ki se nanašajo na možnosti, ki ti jih omogoča znanje drugega tujega jezika, ki se ga učenec uči v šoli, 14. o stopnji strinjanja s trditvami, ki se nanašajo na izvedbo pouka drugega tujega jezika, 15. o pričakovani oceni pri drugem tujem jeziku in 16. o navedbi jezikov, ki jih govorijo doma. Podatke pri postavkah od 1 do 11 in 15 so učenci vnašali s kratkim odgovorom ali izbirali iz ponujenih odgovorov, podatke pri postavkah 12, 13 in 14 pa so učenci vnašali na osnovi petstopenjske lestvice, na kateri pomeni vrednost 1 sploh ne drži in vrednost 5 popolnoma drži. Za namen spremljanja drugega cilja smo uporabili podatke iz anketnih vprašalnikov za učence s postavk 9, 11 in 13.

Tretji cilj: Preveriti doseženo raven znanja učencev

S tretjim ciljem smo želeli preveriti doseženo raven znanja učencev. V ta namen smo uporabili naslednji metodi raziskovanja:

- preizkus znanja drugega tujega jezika ob koncu 7., 8. in 9. razreda in
- analizo poročil ŠPS (rezultati preizkusu znanja 7., 8. in 9. razreda s kratko analizo rezultatov).

Za ugotavljanje doseženi ravni znanja učencev so bili zasnovani in uporabljeni **preizkusi znanja** 7., 8. in 9. razreda za nemščino, angleščino, italijanščino in francoščino.

Rezultati s preizkusov znanja drugega tujega jezika so bili zbrani na istem vzorcu učencev, kot je potekalo anketiranje učencev. Rezultati preizkusov znanja so analizirani posebej in na podlagi združevanj na osnovi šifer učencev tudi v povezavi z odgovori učencev na anketni vprašalnik. Rezultati preizkusov znanja so bili v šolskem letu 2010/2011 združeni s podatki iz anketnih vprašalnikov za 304 učencev (51,7 odstotna stopnja odgovora za celotne podatke), v šolskem letu 2009/2010 za 363 učencev (67,3 odstotna stopnja odgovora za celotne podatke) in 2008/2009 za 554 učencev (89,4 odstotna stopnja odgovora za celotne podatke).

Podatke o času zajema podatkov, velikosti vzorca in stopnji odziva za posamezno leto poskusa prikazuje preglednica 9.

Preglednica 9: Preizkus znanja učencev – čas zajema podatkov, velikost vzorca in stopnja odzivnosti

tehnika raziskovanja	čas zajema podatkov	velikost vzorca	stopnja odzivnosti	odstotek odzivnosti
Preizkus znanja	maj/ junij 2011	588 učencev 9. r iz 17 šol	394 preizkusov iz 14 šol	67,0%
	junij 2010	537 učencev 8. r. iz 15 šol	419 preizkusov iz 12 šol	77,7%
	maj/junij 2009	620 učencev 7. r. iz 15 šol	598 preizkusov iz 15 šol	96,5%

Zasnova preizkusa znanja izhaja iz standardov znanja za posamezen razred, ki so zapisani v učnem načrtu za obvezni drugi tuji jezik (Priloga C), dogovorjenih učnih tem, letnih učnih priprav učiteljev in spremljave pouka. Upoštevan je tudi koncept preverjanja znanja tujih jezikov na nacionalnem preverjanju znanja učencev v osnovni šoli in že pridobljeni rezultati preizkusa znanja iz drugega tujega jezika v predhodnih letih. Preizkus znanja drugega tujega jezika preverja pet področij sporazumevalne zmožnosti v tujem jeziku in sicer slušno razumevanje, bralno razumevanje, besedišče in jezik, pisno sporočanje in sporazumevanje ter govorno sporočanje in sporazumevanje. Prva štiri področja se preverjajo pisno, peto področje pa ustno. Vsako področje je ovrednoteno z 10 točk, skupaj je možnih največ 50 točk. Pisni preizkus traja 45 minut, ustni do 10 minut. Preizkuse znanja so ocenjevali učitelji, ki so učence poučevali, in sicer po navodilih za ocenjevanje, ki jih je pripravila projektna skupina na Zavodu RS za šolstvo.

Preizkus znanja obveznega drugega tujega jezika za 9. razred vsebuje naloge slušnega in bralnega razumevanja, besedišča in jezika, pisnega ter govornega sporočanja oz. sporazumevanja. Z nalogami slušnega in bralnega razumevanja so učenci pokazali, da prepoznajo in razumejo prilagojena oz. zelo preprosta izvirna besedila v tujem jeziku na izbrano temo v predvidljivih okoliščinah. Viri besedil so bila govorna besedila domačih in tujih govorcev tujega jezika. Z nalogami, ki so preverjale znanje besedišča in jezika, so učenci pokazali poznavanje in razumevanje posameznih besed in uporabo besed v povedih. Z nalogo pisnega sporočanja so učenci pokazali zmožnost tvorjenja preprostega pisnega besedila v drugem tujem jeziku. Naloga je bila vodena. Učenci so pri preizkusu za 9. razred tvorili eno pisno besedilo (80 do 100 besed) in sicer v obliki pisma sovrstniku iz ciljne dežele, ki ga namerava obiskati. V pismu je učenec moral opisati domači kraj, navesti oblačila, ki naj jih sovrstnik prinese s seboj, opisati vreme in predlagati dejavnosti za skupno preživljanje prostega časa.

Z nalogo govornega sporazumevanja so učenci 9. razreda pokazali, da zmorejo sodelovati v preprostem pogovoru z učiteljem, kjer vzpostavijo stik, povejo nekaj o sebi, opišejo drugo osebo (zunanost, značaj, oblačila), povejo, kaj lahko počnejo v mestu, navedejo nekaj poklicev, opišejo na kratko njihove načrte za prihodnost ter odgovorijo na vprašanja v okviru predhodno obravnavane teme po izbiri učitelja. Pri pogovoru uporabijo nekatere osnovne sporazumevalne vzorce socialne interakcije v predvidljivih okoliščinah (npr. pozdrav, predstavitev sebe, svojih navad, poslovitev, zahvala itd.). Besedila nalog na celotnem preizkusu znanja so v tujem jeziku, navodila k nalogam pisnega dela preizkusa pa v slovenščini.

Za spremljavo tretjega cilja so bili uporabljeni tudi podatki prvega področja – rezultati preizkusa znanja s kratko analizo – iz **poročil ŠPS**.

Četrty cilj: Vpeljati sodobne načine poučevanja drugega tujega jezik

S četrty ciljem smo preverjali vpeljavo sodobnih načinov poučevanja drugega tujega jezika. Spremljavo tega cilja smo opravili z naslednjimi raziskovalnimi metodami:

- opazovanje pouka (ocene opazovalca učiteljevih dejavnosti med učno uro, interakcij v tujem jeziku med učiteljem in učenci, dajanja povratnih informacij učitelja učencem o njihovih dosežkih ter ocena učiteljevega preverjanja zadanih ciljev učne ure),
- anketiranje učiteljev (ocene učiteljev glede izvedbe pouka, dejavnikov učnega procesa, načinov navezovanja drugega tujega jezika s prvim tujim jezikom in uporabljenih oblikah dela pri pouku) in
- analizo poročil o usposabljanju mentorskih učiteljev (vsebina in obseg usposabljanj).

V namen spremljanja četrtega cilja smo uporabili podatke iz **opazovalnih** obrazcev in sicer ocene opazovalca učiteljevih dejavnosti med učno uro, ocene interakcij v tujem jeziku med učiteljem in učenci, ocene dajanja povratnih informacij učitelja učencem o njihovih dosežkih ter ocene učiteljevega preverjanja zadanih ciljev učne ure.

Za spremljavo četrtega cilja smo uporabili tudi podatke iz **anketnih vprašalnikov za učitelje** in sicer ocene učiteljev glede izvedbe pouka, dejavnikov učnega procesa, načinov navezovanja drugega tujega jezika s prvim tujim jezikom in uporabljenih oblikah dela pri pouku. Prav tako smo za spremljavo četrtega cilja analizirali **poročila o usposabljanju mentorskih učiteljev**, ki se nanašajo na vsebino, pogostost in obseg teh usposabljanj.

Peti cilj: Spoznati mnenja udeležencev glede uvedbe drugega tujega jezika

S petim ciljem smo preverili mnenja udeležencev poskusa glede uvedbe drugega tujega jezika in sicer z metodami:

- anketiranje učencev (mnenja učencev glede števila jezikov, ki bi se jih radi učili v šoli, o zadovoljstvu z izbiro jezika in odnosu do učenja tujih jezikov),
- anketiranje učiteljev (ocene učiteljev glede pouka, vloge, funkcij, težavnosti in obsega ur pouka drugega tujega jezika),
- anketiranje ravnateljev (ocene ravnateljev glede pouka, vloge, funkcij in obsega ur pouka drugega tujega jezika),
- anketiranje staršev (ocene staršev glede funkcij znanja dveh tujih jezikov in zadovoljstva njihovih otrok z izbiro jezika) in
- analizo poročil ŠPS (potek poskusa)

Postopki zbiranja podatkov pri anketiranju učencev, učiteljev in ravnateljev so v tem poglavju prikazani predhodno.

Za spremljavo petega cilja smo uporabili podatke iz **anketiranja učencev** in sicer s postavk v vprašalniku 5, 8 in 12; podatke iz **anketiranja učiteljev** in sicer ocene učiteljev glede pouka, vloge, funkcij, težavnosti in obsega ur pouka drugega tujega jezika; podatke iz **anketiranja ravnateljev** in sicer ocene ravnateljev glede pouka, vloge, funkcij in obsega ur pouka drugega tujega jezika ter podatke iz anketiranja staršev. **Anketiranje staršev** smo izvedli enkrat in sicer v oktobru 2008. Anketiranje staršev učencev je potekalo na vzorcu 15 šolah, ki so bile izbrane z enostavnim slučajnim vzorčenjem. V analizo smo zajeli odgovore iz 557 vprašalnikov za starše, kar predstavlja 89,3% stopnjo odziva. Vprašanja v anketnem vprašalniku za starše, ki je bil zasnovan za potrebe spremljave petega cilja, se vsebinsko navezujejo na jezik družine učenca, na vpliv znanja tujih jezikov na uspešnost učenca, na zadovoljstvo z izbiro drugega tujega jezika, na predvidene težave pri učenju drugega tujega jezika, na pomen znanja tujih jezikov za zaposlitev učenca in na njihovo mnenje o učenčevem odnosu do učenja drugega tujega jezika.

Šesti cilj: Širiti pozitivne izkušnje, pridobljene pri spremljanju uvedbe drugega tujega jezika na prvem krogu šol, na šole drugega in tretjega kroga

S šestim ciljem smo širili pozitivne izkušnje, pridobljene pri spremljanju uvedbe drugega tujega jezika v prvem krogu šol, na šole drugega in tretjega kroga. V ta namen smo pridobili podatke z metodo analize dokumentov in sicer:

- poročil o delu Državne projektne skupine za koordiniranje uvajanja drugega tujega jezika v osnovni šoli (DPS),
- poročil o usposabljanju učiteljev v mentorski mreži (vsebina in obseg usposabljanj) (Priloga F),
- poročil o izvedenih skupnih strokovnih srečanjih (Priloga D) in
- navedbi objavljenih prispevkov na konferencah in v strokovnih publikacijah (Priloga G).

2.3 Postopek zbiranja podatkov in uporabljeni instrumenti

Spremljava poskusa s pomočjo preizkusa znanja, anketiranja učiteljev in učencev je bilo izvedena trikrat in sicer v obdobju od aprila do junija v letih 2009, 2010 in 2011. Opazovanje pouka je bilo izvedeno štirikrat in sicer prvič v obdobju od novembra do decembra 2008, drugič aprila in maja 2009, tretjič aprila in maja 2010 ter četrtič maja in junija 2011. Anketiranje staršev in ravnateljev je bilo opravljeno enkrat (oktobra 2008 oz. junija 2009). V spremljavo so bile vključene vse šole ali vzorec šol. Stopnja odzivnosti po posameznih tehnikah raziskovanja je bila pri opazovanju pouka vsa tri leta stodontna, pri ostalih tehnikah pa se je po posameznih letih zniževala. Prvo leto je bila v povprečju 93,7 odstotna, drugo leto 73 in zadnje leto 66 odstotna.

Zbrali smo rezultate preizkusov znanj učencev 7., 8. in 9. razreda vseh štirih jezikov, pri čemer je bilo po posameznih letih zajetih 394, 419 in 598 preizkusov znanja. Odgovore učencev smo analizirali na podlagi

573 izpolnjenih vprašalnikov prvo leto, 372 drugo in 397 tretje leto. Odgovore učiteljev smo pridobili iz podatkov 55 izpolnjenih vprašalnikov prvo leto, 46 drugo leto in 43 tretje leto. Analizirali smo 47 poročil šolskih projektnih skupin (ŠPS) prvo leto, 33 drugo in 37 tretje leto. Odgovore ravnateljev smo leta 2008 pridobili iz 44 izpolnjenih vprašalnikov za ravnatelje ter mnenja staršev iz 557 vprašalnikov za starše.

Podatki o raziskovalnem vzorcu, njegovi velikosti, času zajema podatkov in stopnji odzivnosti glede na posamezne tehnike raziskovanja v triletnem obdobju spremljave so prikazani v preglednici 10.

Preglednica 10: Raziskovalni vzorec: metode raziskovanja, čas zajema podatkov, velikost vzorca in stopnja odzivnosti

Metoda raziskovanja	čas zajema podatkov	velikost vzorca	stopnja odzivnosti	odstotek odzivnosti
Opazovanje pouka	maj/ junij 2011	18 ur pouka na 13 šolah	18 ur pouka na 13 šolah	100%
	april/maj 2010	27 ur pouka na 25 šolah	27 ur pouka na 25 šolah	100%
	april/maj 2009	22 ur pouka na 20 šolah	22 ur pouka na 20 šolah	100%
	november/december 2008	23 ur pouka na 20 šolah	23 ur pouka na 20 šolah	100%
Preizkus znanja	maj/ junij 2011	588 učencev iz 17 šol	394 preizkusov iz 14 šol	67,0%
	junij 2010	537 učencev iz 15 šol	419 preizkusov iz 12 šol	77,7%
	maj/junij 2009	620 učencev iz 15 šol	598 preizkusov iz 15 šol	96,5%
Anketiranje učiteljev	junij 2011	61 učiteljev iz 47 šol	43 vprašalnikov iz 32 šol	70,5%
	junij 2010	61 učiteljev iz 47 šol	46 vprašalnikov iz 37 šol	75,4%
	junij 2009	61 učiteljev iz 47 šol	55 vprašalnikov iz 42 šol	90,2%
Anketiranje učencev	junij 2011	588 učencev iz 17 šol	397 vprašalnikov iz 14 šol	67,5%
	junij 2010	539 učencev iz 15 šol	372 vprašalnikov iz 11 šol	69,0%
	junij 2009	620 učencev iz 15 šol	573 vprašalnikov iz 15 šol	92,4%
Analiza poročil ŠPS	junij - avgust 2011	47 šol	37 poročil iz 37 šol	78,7%
	junij - avgust 2010	47 šol	33 poročil iz 33 šol	70,2%
	junij - avgust 2009	47 šol	47 poročil iz 47 šol	100%
Anketiranje ravnateljev	junij 2009	47 ravnateljev iz 47 šol	44 vprašalnikov iz 44 šol	93,6%
Anketiranje staršev	oktober 2008	624 staršev na 15 šolah	557 vprašalnikov iz 15 šol	89,3%

3 REZULTATI IN INTERPRETACIJA

Rezultati spremljave so prikazani primerjalno za vsa tri leta po posameznih ciljnih spremljave. Interpretacija povzema rezultate za celotno triletno obdobje spremljave. Za posamezne rezultate se v besedilu sklicujemo na tabele v prilogi B (Deutsch, 2011).

Prvi cilj: Spoznati organizacijske vidike in posebnosti uvajanja drugega tujega jezika

Pri opazovanju skupno 90 ur pouka v treh letih je bilo ugotovljeno, da se pouk drugega tujega jezika izvaja dvakrat po eno uro tedensko. Pouk poteka v večini primerov v učilnici, pri dveh urah v računalnici in pri eni uri v knjižnici.

V povprečju je bilo pri opazovanih urah 7. razreda 17,6 učencev, 8. razreda 18 učencev in 9. razreda 15,5 učencev. Najbolj pogosta velikost skupin učencev v oddelku je v razponu od 16 do 20 učencev, pri čemer je najmanjše število učencev v opazovanem oddelku 7 in največje 25.

Glede na strukturo izobrazbe učiteljev, ki imajo v 80% zaključen dvopredmetni študij (tabela 7), ugotavljamo, da je njihova izobrazba z vidika večjezikovnega in medpredmetnega povezovanja znanja ter večdimenzionalnega pogleda na predmet poučevanja ugodna. Še zlasti to velja za učitelje, ki poučujejo dva različna jezika, saj v praksi lahko lažje uresničujejo načela večjezikovne didaktike, kar je osnovno načelo pouka drugega tujega jezika.

Pri anketiranju učiteljev je bilo ugotovljeno, da dobra polovica učiteljev (prvo leto 56,4%, drugo leto 50,0 in tretje leto 55,8%) poučuje drugi tuji jezik v enem oddelku (oziroma skupini), v dveh oddelkih približno tretjina (34,5%; 23,9%; 30,2%) in v treh ali več približno petina učiteljev (9,1%; 26,1;14,0%).

Izkušnje s poučevanjem ima glede na njihove odgovore dobra tretjina učiteljev od 6 do 10 let, dobra petina od 11 do 15 let (gl. tabelo 23 v prilogi B).

Po mnenju učiteljev so ti ustrezno usposobljeni za poučevanje drugega tujega jezika (ocena 4,55), nimajo težav s pripravo gradiv za učence (1,84), pouk izvajajo v ustrezno opremljenih učilnicah (4,07), za pouk je zagotovljena ustrezna informacijsko-komunikacijska tehnologija (4,17) (tabela 28 in tabela 46). Ocene teh trditev so se v primerjavi s prejšnjima dvema letoma nekoliko povišale, iz česar lahko zaključimo, da so se pogoji za izvedbo drugega tujega jezika po mnenju učiteljev v treh letih izboljšali (oz. učitelji so se ustrezno usposobili za poučevanje tega predmeta, imajo bolj pripravljena učna gradiva in bolj opremljene učilnice za pouk drugega tujega jezika). Trditev, da je za učinkovito poučevanje drugega tujega jezika v skupini preveliko število otrok, so učitelji ocenili z oceno blizu srednje vrednosti tri (tabela 28), kar si razlagamo z dejstvom, da je v skupinah različno število otrok - tudi s posebnimi potrebami - in da se razlika v znanju učencev v okviru enega oddelka sčasoma povečuje.

Dve uri pouka tedensko je za polovico vprašanih učiteljev dovolj za optimalno doseganje zastavljenih učnih ciljev, druga polovica učiteljev pa bi potrebovala eno uro pouka tedensko več (tabela 34).

Učbenik pri pouku drugega tujega jezika uporablja večina učiteljev (93%), pri čemer jih več kot polovica meni, da učbenik ni nujno potreben (tabela 36).

Evropski jezikovni listovnik kot sredstvo za učenčevo samovrednotenje znanja tujih jezikov uporablja približno desetina anketiranih učiteljev (10,9%), Dvema petinama učiteljev se zdi njegova uporaba smiselna, eni petini ne in približno dve petini na to vprašanje ne ve odgovora (tabela 38).

ŠPS poročajo, da je ravno umeščenost predmeta v obvezni predmetnik velika prednost uvedbe drugega tujega jezika. Pouk tako poteka nemoteno, realizirane so vse predvidene pedagoške ure, načrtovani učni cilji in vsebine doseženi. Ker pouk ne poteka več v zgodnjih jutranjih ali poznih popoldanskih urah kot večina izbirnih predmetov v zadnjem VIO, temveč v dopoldanskih urah, pomeni to večjo delovno aktivnost in pripravljenost za učenje ter posledično boljši učni uspeh.

29 ŠPS od 37 poročajo o izboljšani opremljenosti učilnic z računalniki, LCD projektorji in interaktivnimi tablamami ter da pri pouku učitelji v vedno večji meri uporabljajo to opremo.

Težave, ki jih 15 ŠPS navaja v svojih poročilih, se nanašajo na pouk z učenci s posebnimi potrebami, na dejstvo, da se raznolikost znanja učencev vedno bolj povečuje, na nižjo motivacijo za učenje potem, ko so učenci izvedeli, da se jim ocena iz obveznega drugega tujega jezika pri vpisu v srednje šole ne bo upoštevala. ŠPS za premostitev težav zaradi raznolikosti znanja učencev poleg že izvajane notranje diferenciacije, dodatne strokovne pomoči in dopolnilnega ali dodatnega pouka predlagajo eno uro pouka na teden več ali pa možnost zunanje diferenciacije.

Ravnatelji so v anketnih vprašalnikih ocenili, da so ponujeni dejavniki v veliki meri vplivali na izbor drugega tujega jezika, največji vpliv so pripisali mnenju staršev in obiskanosti tujega jezika kot izbirnega predmeta. Preglednica 11 prikazuje ocene ravnateljev o dejavniki pri izbiri drugega tujega jezika.

Preglednica 11: Ocene ravnateljev o dejavniki izbire drugega tujega jezika

Dejavniki izbire drugega tujega jezika	povprečna ocena
Mnenje staršev.	4,57
Obiskanost izbranega tujega jezika kot izbirnega predmeta in/ali interesne dejavnosti.	4,43
Vloga in pomen izbranega jezika v okolju.	4,41
Želje učencev.	4,30
Kadrovske možnosti na šoli.	4,02
Mnenje učiteljskega zbora.	3,91

Glede na 1. cilj spremljave – organizacijski vidiki in posebnosti izvajanja drugega tujega jezika - na podlagi ugotovitev z opazovanja pouka, mnenj ravnateljev in učiteljev ugotavljamo, da pouk obveznega drugega tujega jezika poteka dvakrat na teden po eno uro, največkrat v učilnici, da je najpogostejša velikost oddelka od 16 do 20 učencev, da polovica učiteljev poučuje drugi tuji jezik v enem oddelku ter da imajo vsi učitelji ustrezno izobrazbo za poučevanje tujega jezika. Večina učiteljev ima od 6 do 10 let izkušenj s poučevanjem tujega jezika. Glede na izkušnje učiteljev s poučevanjem ugotavljamo, da ima večina učiteljev dovolj izkušenj s poučevanjem tujih jezikov ter s tem potrebno zmožnost za poučevanje drugega tujega jezika. Prav

tako je z organizacijskega vidika struktura izobrazbe učiteljev ugodna. Ti imajo v večini primerov zaključen dvopredmetni študij, kar pomeni, da je njihova izobrazba z vidika posebnosti poučevanja drugega tujega jezika, ki se kaže v sposobnosti večjezikovnega in medpredmetnega povezovanja znanja ter večdimenzionalnega pogleda na predmet poučevanja, primerna. Še zlasti to velja za učitelje, ki poučujejo dva različna jezika, saj v praksi lažje uresničujejo načela večjezikovne didaktike in hkrati učencem predstavljajo vzor večjezikovnega govorca.

Učitelji navajajo, da pri pouku uporabljajo učbenik, vendar se skoraj polovici vprašanih učiteljev uporaba učbenika ne zdi nujna, saj dodatno pripravljajo lastna učna gradiva. Evropski jezikovni listovnik kot učno sredstvo za učenčevu samovrednotenje znanja tujih jezikov se dvema petinama učiteljem zdi smiselna, vendar ga uporablja le desetina anketiranih učiteljev.

Učitelji menijo, da so učilnice ustrezno opremljene, in da se je opremljenost v treh letih izboljšala. Ena polovica vprašanih učiteljev meni, da je obseg ur za učinkovito poučevanje dovolj, ena polovica učiteljev pa bi potrebovala eno uro pouka tedensko več, saj so oddelki učencev preveliki, prav tako je razlika v znanju velika in se z leti še povečuje.

ŠPS poročajo o veliki organizacijski prednosti umeščenosti predmeta v obvezni urnik, zaradi česar pouk poteka nemoteno, v dopoldanskem delu dneva, izpolnjena je tudi celotna realizacija ur v šolskem letu. Ravnatelji navajajo, da je na izbiro jezika imelo največji vpliv mnenje staršev in obiskanost izbranega tujega jezika kot izbirnega predmeta.

Težave, o katerih poročajo šole, se nanašajo na raznolikost znanja in upoštevanje posebnosti učencev, ki jih rešujejo z notranjo diferenciacijo, dodatno strokovno pomočjo, dopolnim in dodatnim poukom. Šole predlagajo eno uro pouka več na teden in/ali možnost delne zunanje diferenciacije.

Drugi cilj: Preveriti ustreznost učnega načrta

Pri opazovanih urah smo spremljali učiteljevo predstavitev učnih ciljev ure, njihovo skladnost s cilji učnega načrta in raven doseganja zastavljenih ciljev ob koncu ure. Ugotavljamo, da so učitelji na opazovanih urah ustrezno predstavili cilje učne ure (povprečna ocena za tri leta je 4,59), cilji učne ure so bili v skladu z učnim načrtom (povprečna ocena 4,89) in da so bili cilji učne ure doseženi (povprečna ocena 4,52) (gl. tabela 16).

Rezultati anketiranja učiteljev kažejo, da se ti v veliki meri strinjajo z vsemi navedenimi konceptualnimi izhodišči učnega načrta za drugi tuji jezik (tabela 41) in s trditvami, ki se nanašajo na izvedbo pouka (tabela 42). Vsa povprečja teh ocen so nad vrednostjo 4.

Ustreznost učnega načrta dokazujejo tudi mnenja učiteljev o uporabnosti vseh poglavij učnega načrta, saj jih ocenjujejo z vrednostjo nad 4 (tabela 50 in tabela 51).

Delež učencev, ki ima – po njihovem mnenju – težave z učenjem drugega tujega jezika, se je z leti povečeval, od 14,1% prvo leto, 27,9% drugo leto in 23,6% tretje leto (tabela 89).

Delež učencev, ki v anketnih vprašalnikih trdi, da jim je pouk drugega tujega jezika prezahteven, se giba od 10,3% prvo leto, 21,9% drugo leto in 14,1% tretje leto. Delež učencev, ki meni, da jim je pouk premalo zahteven, je približno vsa tri leta enak (okoli 8%). Ravno prav zahteven je pouk 81,8% učencev prvo leto, 69,2% drugo leto in 77,3 tretje leto.

Učenci vidijo največjo uporabnost jezika v obiskovanju in spoznavanju tujih dežel ter v zmožnosti sporazumevanja z vrstniki iz tujine (vse ocene razen ene so nad 4 vsa tri leta). Znanje jezika se jim zdi dovolj uporabno tudi za branje knjig, časopisov in revij v tujem jeziku, v gledanju televizijskih programov, za razumevanje besedil pesmi in obiskovanje spletnih strani v tujem jeziku (vse ocen so med 3,6 in 3,85 za vsa tri leta). Njihove povprečne ocene uporabnosti jezika so v preglednici 12 (gl. tudi tabela 92).

Preglednica 12: Mnenja učencev o uporabnosti drugega tujega jezika v obdobju treh let

razred (šolsko leto)	Lahko bom obiskal/a in spoznaval/a dežele, v katerih govorijo ta jezik.	V tem jeziku se bom lahko sporazumeval/a z vrstniki iz tujine.	Lahko bom bral/a knjige, časopise in revije v tem jeziku.	Lahko bom gledal/a televizijske programe v tem jeziku.	Razumel/a bom besedila pesmi v tem jeziku.	Lahko bom obiskal/a spletno strani v tem jeziku.
7. razred (2008/09)	4,11	4,13	3,63	3,79	3,67	3,85
8. razred (2009/10)	3,99	4,00	3,60	3,84	3,65	3,81
9. razred (2010/11)	4,15	4,12	3,67	3,70	3,64	3,76

Učenci se v vseh treh letih poskusa strinjajo s trditvijo, da je pouk drugega tujega jezika zanimiv (povprečje ocen je 3,67, 3,66 in 3,65) (tabela 93). Učenci 7. in 9. razreda se ne strinjajo s trditvijo, da je pouk drugega tujega jezika precej podoben pouku prvega tujega jezika in da se morajo učiti tudi doma, da lahko sledijo pouku. V povprečju učenci vsa tri leta menijo, da novo snov ne obravnavajo prehitro, da nimajo preveč domačega dela, da se ne učijo preveč slovnice in da se v zadostni meri pogovarjajo v tem jeziku. Glede na te ocene učencev ugotavljamo, da je učni načrt ustrezen, saj je pouk ostal zanimiv, ni podoben prvemu tujemu jeziku, se večino učne vsebine učenci naučijo v šoli, pri pouku ne prevladuje slovnica in da je poudarek pri pouku na medsebojnem govornem sporazumevanju.

2. cilj spremljave – ugotoviti ustreznost učnega načrta – je glede na ugotovitve z opazovanja pouka v času trajanja poskusa dosežen, saj učitelji ustrezno predstavijo cilje učne ure, ti cilji so ob koncu ure doseženi in cilji ure so v skladu s cilji učnega načrta. Učni načrt je glede na odgovore učiteljev ustrezen, saj se učitelji strinjajo s konceptualnimi izhodišči učnega načrta ter vsa poglavja učnega načrta ocenjujejo kot uporabna.

Delež učencev, ki po njihovem mnenju ima težave z učenjem drugega tujega jezika, se je z leti povečeval, od 14,1% prvo leto, 27,9% drugo leto in 23,6% tretje leto. Po mnenju večine učencev je pouk ravno prav zahteven (81,8% učencev prvo leto, 69,2% drugo leto in 77,3 tretje leto). Delež učencev, ki menijo, da jim je pouk premalo zahteven, je približno vsa leta enak (okoli 8%). Delež učencev, ki trdijo, da jim je pouk drugega tujega jezika prezahteven, se je gibal od 10,3% prvo leto, 21,9% drugo leto in 14,1% tretje leto. Kljub temu je po mnenju učencev pouk zanimiv, v zahtevnosti ni podoben prvemu tujemu jeziku, se večino učne vsebine naučijo v šoli, pouku lahko sledijo, se ne učijo preveč slovnice in pouk ne zahteva preveč dodatnega domačega dela. Hkrati vidijo učenci v znanju drugega tujega jezika veliko uporabno vrednost v obiskovanju in spoznavanju tujih dežel ter v zmožnosti sporazumevanja z vrstniki iz tujine, v branju knjig, časopisov in revij v tujem jeziku, gledanju televizijskih programov, pri razumevanje besedil pesmi in branju spletnih strani v tujem jeziku.

Tretji cilj: Preveriti doseženo raven znanja učencev

Rezultati preizkusa znanja pri drugem tujem jeziku so bili pridobljeni vsa tri leta na treh različnih slučajno izbranih vzorcih šol. Na istem vzorcu šol je potekalo tudi anketiranje učencev, tako da smo lahko izvedli tudi različne korelacije med rezultati na preizkusu in odgovori učencev v anketah. Preglednica 13 prikazuje povprečno skupno število doseženih točk po posameznih področjih preizkusa znanja 7., 8. in 9. razreda (gl. tudi tabelo 105). Največje število točk za posamezno področje je 10, ker je teh področij 5, je največje skupno število točk 50.

Preglednica 13: Povprečno skupno število doseženih točk na preizkusu znanja 7., 8. in 9. razreda po področjih

razred (šolsko leto)	slušno razumevanje	bralno razumevanje	besedišče, jezik	pisno sporočanje	govorno sporočanje in sporazumevanje	skupaj točk (%)
7. razred (2008/09)	8,21	8,50	7,91	7,90	8,54	41,07 (82,14%)
8. razred (2009/10)	9,11	7,53	7,49	5,94	7,88	37,95 (75,90%)
9. razred (2010/11)	8,11	7,40	7,25	4,60	8,02	35,38 (70,76%)

V povprečju so učenci na preizkusu znanja od 50 možnih dosegli 41,07 točk v 7. razredu, 37,95 točk v 8. razredu in 35,38 točk v 9. razredu. Skupni povprečni dosežek na preizkusu se z leti znižuje, vendar je še vedno 70,76 odstotnih točk v 9. razredu.

Glede na področje preverjanja so bili učenci najbolj uspešni pri slušnem razumevanju, sledi govorno sporočanje in sporazumevanje, nato bralno razumevanje ter besedišče in jezik (od 7,25 do 9,11). Do največje

razlike pri številu doseženih točk je v treh letih prišlo na področju pisnega sporočanja, kjer povprečno število točk 7,90 v 7. razredu pade na 4,60 v 9. razredu. Do te razlike je verjetno prišlo zaradi zahtevnosti same naloge, saj so učenci morali v 80 do 100 besedah napisati pismo v tujem jeziku. Standard znanja za 9. razred je namreč postavljen nekoliko nižje in predvideva, da učenec ob predlogi tvori preprosto pisno besedilo, da na primer preprosto opiše sebe, svojo družino, prijatelja, predmet, kraj ali dogodek.

Prav tako si slabši uspeh pri preizkusu znanja v obdobju treh let lahko razložimo z vzajemnim učinkovanjem uspešnosti učenca pri pouku, njegovim napredkom in odnosom do učenja tujih jezikov. Rezultate učencev na preizkusu znanja smo primerjali z njihovimi odgovori glede odnosa do znanja drugega tujega jezika, stopnjo zadovoljstva z izbiro tujega jezika in poročanjem o težavah z učenjem tujega jezika (tabela 101). Učenci, ki so bili na preizkusu znanja bolj uspešni, se bolj strinjali s trditvijo, da je pouk drugega tujega jezika zanimiv. Po drugi strani pa se učenci, ki so bili na preizkusu znanja manj uspešni, bolj strinjajo s trditvami, da pri drugem tujem jeziku novo snov obravnavajo prehitro, da pouku ne morejo slediti brez učenja doma, da imajo preveč domačih nalog, da se učijo preveč slovnice in da se pri pouku premalo pogovarjajo v tujem jeziku.

Učenci, ki so bili zadovoljni z izbiro drugega tujega jezika, so na preizkusu znanja dosegli v povprečju več točk, tako skupaj kot po posameznih področjih (tabela 102). Prav tako so učenci, ki so trdili, da imajo težave z učenjem drugega tujega jezika, na preizkusu znanja dosegli v povprečju manj točk, tako skupaj kot po posameznih področjih (tabela 103).

Korelacija med uspešnostjo učencev na preizkusu znanja in njihovimi odgovori glede zahtevnosti pouka kaže na soodvisnost učenja, napredka in znanja učencev, in se z leti krepi (tabela 104). Učenci, ki so pouk drugega tujega jezika ocenili kot premalo zahtevnega, so v povprečju na preizkusu dosegli največ točk (41,21), tako skupaj kot po posameznih področjih. Nekoliko slabši uspeh (skupaj 36,43 točk) so dosegli učenci, ki so pouk drugega tujega jezika ocenili kot ravno prav zahtevnega, in najslabši uspeh učenci (skupaj 28,44 točk), ki so pouk drugega tujega jezika ocenili kot prezahtevnega. Razlike so statistično značilne, tako pri preizkusu kot celoti kot po posameznih področjih.

Porazdelitev dosežkov na preizkusu znanja v 9. razredu kaže na to, da je 84,3% učencev doseglo najmanj polovico možnih točk (t. j. 25 točk) in 36,3% učencev nad 40 točk (80% vseh točk), kar je razvidno iz preglednice 14.

Preglednica 14: Porazdelitev deleža učencev glede na skupno število doseženih točk pri preizkusu znanja 2. tujega jezika v 9. razredu

Št. doseženih točk	Št. učencev	Odstotek učencev	Kumulativni odstotek učencev
6	1	0,3	0,3
9	1	0,3	0,5
10	1	0,3	0,8
12	1	0,3	1,0
13	1	0,3	1,3
15	1	0,3	1,5
16	3	0,8	2,3
17	4	1,0	3,3
18	5	1,3	4,6
19	3	0,8	5,3
20	4	1,0	6,3
21	5	1,3	7,6
22	9	2,3	9,9
23	8	2,0	11,9
24	7	1,8	13,7
25	8	2,0	15,7
26	8	2,0	17,8
27	12	3,0	20,8
28	5	1,3	22,1
29	10	2,5	24,6
30	17	4,3	28,9
31	19	4,8	33,8
32	14	3,6	37,3
33	13	3,3	40,6
34	12	3,0	43,7
35	11	2,8	46,4

36	16	4,1	50,5
37	10	2,5	53,0
38	16	4,1	57,1
39	14	3,6	60,7
40	12	3,0	63,7
41	18	4,6	68,3
42	14	3,6	71,8
43	19	4,8	76,6
44	23	5,8	82,5
45	23	5,8	88,3
46	15	3,8	92,1
47	13	3,3	95,4
48	11	2,8	98,2
49	4	1,0	99,2
50	3	0,8	100,0
skupaj	394	100,0	

V primerjavi z rezultati nacionalnega preverjanja znanja (NPZ) iz angleščine in nemščine kot prvega tujega jezika ob koncu tretjega obdobja so rezultati znanja drugega tujega jezika v povprečju nekoliko višji. Za primerjavo teh rezultatov smo pri rezultatih na preizkusu drugega tujega jezika v 9. razredu izločili področje govorne zmožnosti, saj ta pri NPZ ni bila preverjana. Tako dobimo pri drugem tujem jeziku v 9. razredu povprečno število odstotnih točk 68,40. Ta je bila v letu 2008/2009 pri angleščini 64,58 in pri nemščini kot prvem tujem jeziku 60,20 (Letno poročilo o izvedbi NPZ, 2009: 117 in 132).

V tem poročilu prav tako kot pri preizkusu drugega tujega jezika navajajo, da so rezultati za pisno sporazumevanje v primerjavi z ostalimi področji preverjanja najnižji, saj gre za produktivno, najbolj zahtevno in kompleksno zmožnost znotraj celotne sporazumevalne zmožnosti (Letno poročilo 2009: 122). Zanimiva je tudi primerjava deleža učencev, ki so za nalogo pisnega sporazumevanja prejeli 0 točk. Pri angleščini v letu 2009 jih je bilo 21,4%, pri drugem tujem jeziku leta 2011 pa 23,9%. Glede na razmeroma dobro uspešnost učencev na ostalih področjih preverjanja se v obeh primerih zastavlja vprašanje, zakaj se učenci niso lotili naloge. Za ugotavljanje vzrokov tega očitno razširjenega pojava pri pisanju v tujem jeziku bi bila potrebna podrobnejša analiza. Predvidevamo lahko, da je to tista zmožnost, ki je učenci med poukom niso dovolj dobro razvijali, saj je v ciljnih učnega načrta drugega tujega jezika bolj poudarek na govorni zmožnosti in receptivnih dejavnostih (slušna in bralna zmožnost) kot na pisni zmožnosti. Vzrok je iskati zato tudi v predpostavki, da pisne zmožnosti učenci zaradi manjšega obsega pouka niti niso uspeli dovolj dobro razviti (204 ure v treh letih ali dve uri na teden). Vzrok bi lahko bil tudi v premajhni motiviranosti učencev za izvajanje preizkusov, saj za to niso ocenjeni in tudi njihov uspeh na preizkusu nima veljave pri nadaljnjem vpisu v srednjo šolo.

Vse ŠPS poročajo, da so na njihovih šolah izvedli preizkus znanja in da je večina učencev dosegla pričakovano raven znanja. Preizkus znanja se jim zdi ustrezen. Nadalje poročajo o višjih povprečnih rezultatih pri slušnem in bralnem razumevanju ter govornem sporazumevanju ter nižjih rezultatih pri besedišču in jeziku ter pisnem sporočanju, kar se ujema z dobljenimi statističnimi podatki s preizkusa znanja. Šole tudi navajajo, da je v letošnjem letu pri učencih opazna nižja motivacija za učenje nasploh. Nadalje poročajo o tem, da so učenci s predhodnim učenjem jezika, nadarjeni učenci, učenci, ki so sodelovali pri pouku in redno opravljali domače naloge na končnem preizkusu dosegli boljše rezultate, medtem ko so učenci, ki imajo slabše rezultate tudi pri ostalih predmetih, učenci s posebnimi potrebami v povprečju dosegli nižje rezultate. Navajamo nekaj tipičnih dobesednih zapisov iz poročil o izvedbi preizkusa znanja:

- Glede na rezultate preizkusa ugotavljamo, da je bila večina učencev pri preizkusu motivirana in uspešna, to pa kaže na to, da so učenci usvojili načrtovane cilje in so se sposobni sporazumevati še v enem tujem jeziku, kar je zares dobra popotnica za življenje.
- Učenci 9. razreda so dosegli slabši uspeh, a tako je bilo tudi pri šolskih testih in zaključnih ocenah. Glavni razlog je v odnosu posameznikov do učenja in znanja. V usvojenem znanju so se razlike pokazale predvsem v nalogah, ki zahtevajo višje ravni znanja kot so uporaba, analiza in sinteza znanja pri produktivnih spretnostih (pisanje). Opažamo tudi vedno večje razlike med učenci v motivaciji za učenje in vztrajnosti.
- Med oddelkoma obeh devetih razredov je velika razlika v znanju. Ta razlika se je od 7. razreda samo povečevala. V enem oddelku sta dva učena z odločbo in dodatno strokovno pomočjo in kar nekaj učencev

z učnimi težavi, ki so se kazale že pri prvem tujem jeziku in se nadaljevale pri drugem tujem jeziku. Kljub temu pa menim, da so učenci precej dobro opremljeni z znanjem nemščine (kar se je pokazalo pri ustnem delu preizkusa) in da je uvajanje drugega tujega jezika produktivno in uspešno.

- Učenci niso bili motivirani za reševanje preverjanja (kot je to tudi primer pri NPZ) in tako jih kar nekaj ni napisalo ničesar pri zadnji nalogi, čeprav so pri ostalih nalogah zbrali veliko točk. Če bi se učenci potrudili, bi dosegli mnogo boljše rezultate. V razredu sta dva učenca, ki samostojno ne znata napisati sestavka ne v slovenščini in ne v prvem tujem jeziku.
- Skupni rezultat preverjanja je popolnoma primerljiv ali boljši kot splošni uspeh učencev pri ostalih predmetih in na NPZ-ju.
- Rezultati preizkusa so zadovoljivi in kažejo, da učenci dosegajo predvidene standarde znanja. Učenci so najboljši uspeh dosegli pri govornem sporazumevanju, najslabšega pri pisnem sporočanju. to ne preseneča, saj učenci, tudi tisti z učnimi težavami, uspešno sodelujejo v vodenem pogovoru, pri pisnem sporočanju pa imajo težave že pri maternem jeziku.
- V enem razredu se je pokazalo precej slabše pisno sporočanje, kar gre pripisati naveličanosti učencev po nacionalnih preizkusih znanja, kjer so morali tvoriti več besedil.
- Preizkus so učenci pisali zadovoljivo, več znanja so pokazali na ustnem področju. Tukaj velja omeniti, da je celotna generacija učencev bila šibka, kar je lahko razbrati tudi iz poročil NPZ-ja.
- Vzrok za slabši rezultat pri pisnem sporočanju najdemo pri nekaterih učencih, ki zadnje naloge niso reševali zaradi neznanja ali nezmožnosti, temveč zaradi prepričanja, da so z reševanjem prejšnjih nalog že zbrali zadostno število točk, ki pa se tako ali tako nikjer ne bodo upoštevale. Tak odnos so učenci imeli tudi pri drugih obveznih šolskih predmetih, na kar kažejo tudi zaključne ocene ter njihovi rezultati na NPZ-ju.
- Test je bil dobro sestavljen, a se mi zdi, da je bil kar težek. Največ težav so imeli učenci z zadnjo nalogo-pisnim sestavkom. V 9. razredu je učencem zaradi večje zahtevnosti motivacija za učenje nemščine nekoliko padla. Učenci so se le stežka sprijaznili, da se je treba učiti tudi doma.
- Z uspehom, ki so ga učenci dosegli pri skupnem preizkusu znanja, sem zadovoljna. Najslabši rezultat je bil pri pisnem sporočanju. Učenci niso bili preveč ustvarjalni oz. kar nekaj učencev je nalogo pustilo nerešeno. Preizkus je pokazal, da je večina učencev najmočnejša na področju govornega sporočanja, kar kaže na to, da je glavni cilj obveznega drugega tujega jezika dosežen.

Ugotovitve glede na 3. cilj – preveriti ustrezno raven znanja učencev – kažejo, da je 394 učencev v vzorcu za preizkus znanja za 9. razred doseglo v povprečju 35,38 točk od 50 možnih, kar predstavlja 70,76% uspeh. Najuspešnejši so bili učenci pri slušnem razumevanju in govornem sporočanju, sledijo bralno razumevanje ter besedišče in jezik, najmanj uspešni pa so bili v povprečju pri pisnem sporočanju. Ugotavljamo, da je povprečni uspeh devetošolcev na celotnem preizkusu slabši kot leto in dve poprej. Največja razlika v dosežkih je pri pisnem sporočanju, kjer se je v primerjavi s prejšnjima dvema letoma povečala tudi razpršenost rezultatov. Povečevanje razlik v znanju potrjujejo tudi pozitivne korelacije med uspehom učencev na preizkusu, njihovo uspešnostjo pri pouku tujih jezikov v šoli in odnosom do učenja in znanja tujih jezikov. Prav tako se pri učencih, ki so dosegli nižje dosežke na preizkusu, poveča občutek obremenjenosti z učenjem drugega tujega jezika. Glede na to, da nimamo podatkov o učnem uspehu učencev celotne populacije, ne moremo vzroka za slabši uspeh pri drugem tujem jeziku pripisati le temu predmetu, saj je večina učencev ocenila pouk kot ravno prav zahteven, prav tako je 84,3% učencev doseglo najmanj polovico možnih točk (t. j. 25 točk) in 36,3% učencev nad 40 točk (80% vseh točk).

Vse ŠPS poročajo, da so na njihovih šolah izvedli preizkus znanja, da je večina učencev dosegla pričakovano raven znanja in da se jim zdi preizkus znanja ustrezen. Nadalje poročajo o višjih povprečnih rezultatih pri slušnem in bralnem razumevanju ter govornem sporazumevanju ter nižjih rezultatih pri besedišču in jeziku ter pisnem sporočanju, kar se ujema z dobljenimi statističnimi podatki s preizkusa znanja. Šole navajajo, da je v letošnjem letu pri učencih opazna nižjo motivacija za učenje nasploh, še posebej potem, ko so učenci izvedeli, da se ocena za drugi tuji jezik ne šteje za vpis v srednjo šolo. Nadalje poročajo o tem, da so učenci s predhodnim učenjem jezika, nadarjeni učenci, učenci, ki so sodelovali pri pouku in redno opravljali domače naloge na končnem preizkusu dosegli boljše rezultate, medtem ko so učenci, ki imajo slabše rezultate tudi pri ostalih predmetih, učenci s posebnimi potrebami in učenci z učnimi težavami, v povprečju dosegli slabše rezultate.

S povprečnim 70 odstotnim uspehom učencev na preizkusu znanja 9. razreda smo zadovoljni, saj kaže na to, da so učenci v 9. razredu večinoma dosegli standarde znanja drugega tujega jezika, da je bil preizkus

ustrezno in veljavno zastavljen in da so dosežki na posameznih področjih sporazumevalne zmožnosti v skladu s pričakovanji in cilji pouka, kjer je poudarek na poslušanju, branju in govorjenju. V prihodnje bi bilo potrebno zahtevnost naloge pisnega sporočanja znižati.

V tretjem, zadnjem, letu učenja je opaziti slabši povprečni uspeh pri pisnem sporočanju, kjer se je povečala tudi razpršenost rezultatov. Rezultati na preizkusu znanja kažejo na povečevanje razlik v znanju med učenci in na soodvisnost dosežkov na preizkusu z uspešnostjo pri učenju tujih jezikov, motiviranostjo za učenje ter odnosom do učenja tujih jezikov.

Povprečni dosežek učencev pri preizkusu znanja drugega tujega jezika je primerljiv oziroma celo nekoliko višji kot dosežek učencev pri preizkusu iz znanja prvega tujega jezika na NPZ.

Četrti cilj: Vpeljati sodobne načine poučevanja drugega tujega jezik

Pri opazovanju pouka smo spremljali vključevanje sodobnih načinov poučevanja drugega tujega jezika tako, da smo ocenjevali dejavnosti učitelja med učno uro, interakcijo v tujem jeziku med učiteljem in učenci, dajanje povratne informacije učitelja učencem o njihovih dosežkih ter učiteljevo preverjanje uresničitve zadanih ciljev učne ure. Povprečja teh ocen so izračunana na osnovi petstopenjske lestvice, na kateri predstavlja vrednost 1 popolno nestrinjanje in vrednost 5 popolno strinjanje.

Ugotavljamo, da so učitelji med opazovanim poukom učence primerno uvajali v učne dejavnosti (uvodna motivacija, navezovanje na predznanje in izkušnje učencev) (ocena 4,75), učencem primerno (razumljivo, jasno, ...) posredovali navodila (ocena 4,78), smiselno uporabljali različne oblike in metode dela (ocena 4,51), ustrezno diferencirali pouk glede na učenčeve zmožnosti, sposobnosti, interese in predznanje (ocena 3,65), dali učencem možnost, da so usvojeno znanje ali zmožnosti uporabili (utrdili) v novem besedilu oz. v sporočanjem položaju (4,10), da so se učenci dejavno vključevali v učni proces (ocena 4,40) ter da so učitelji sproti preverjali, v kolikšni meri učenci sledijo pouku oz. se vključujejo v določeno učno dejavnost (ocena 4,34) (tabela 17).

Med opazovanim poukom so učitelji ustrezno uporabljali tuji jezik v interakciji z učenci (ocena 4,37), imeli ustrezen odnos do učenčevih jezikovnih napak (ocena 4,69), učenci so tuji jezik uporabljali v interakciji z učiteljem (ocena 3,91) in s sošolci (ocena 3,36), učitelji so učence spodbujali, da komunicirajo v tujem jeziku (4,11) (tabela 18).

Učitelji so med opazovanim poukom preverjali uresničitve zadanih ciljev (ocena 4,19) in učencem dajali povratne informacije o njihovih dosežkih (ocena 4,25) (tabela 19).

Pri anketiranju učiteljev v letih 2009, 2010 in 2011 smo pridobili mnenja učiteljev o sodobnih načinih poučevanja in sicer iz njihovih odgovorov na trditve o izvedbi pouka (tabela 42), o dejavnostih učnega procesa (tabela 44), o načinih navezovanja drugega tujega jezika s prvim tujim jezikom v skladu z načeli večjezikovne didaktike (tabela 47) in uporabljenih oblikah dela pri pouku (tabela 48). Učitelji so v anketah trditve ocenjevali na osnovi petstopenjske lestvice, na kateri predstavlja vrednost 1 popolno nestrinjanje in vrednost 5 popolno strinjanje. V nadaljevanju navajamo njihove povprečne ocene posameznih postavk za 9. razred.

Učitelji se glede izvajanja pouka drugega tujega jezika strinjajo z načeli sodobnih načinov poučevanja, saj menijo, da se drugi tuji jezik lahko povezuje z vsemi predmeti in daje podporo pri uresničevanju skupnih ciljev (ocena 4,30), da so igralne dejavnosti so nepogrešljiva sestavina pouka drugega tujega jezika, ker spodbujajo izražanje v tujem jeziku in reševanje problemov v življenjskih situacijah (ocena 4,51), da je projektno delo metoda učenja, ki postavlja učenca in učitelja v nov dinamični, ustvarjalni in enakopravnejši odnos (ocena 4,49) in, da je vrednotenje znanja za učenca pozitivna izkušnja, ki pri njem gradi samozaupanje, spodbuja notranjo motivacijo za učenje drugega tujega jezika in ne išče neznanja (ocena 4,70).

Za uporabo sodobnih načinov poučevanja je pomembno tudi njihovo zavedanje vpliva določenih dejavnikov na učni proces. Učitelji se strinjajo, da na učni proces vplivajo zunanji dejavniki (ocena 3,70), notranji dejavniki kot so učenčeve sposobnosti, zmožnosti, učni stil (ocena 4,28), učenčevi interesi in potrebe (ocena

4,49), sinergijski učinki večjezičnosti (ocena 4,12), zahtevnost vnosnega besedila (ocena 3,98), diferencirane vrste ciljev (4,23), Predvidljivost okoliščin (ocena 4,12), jasnost navodil (ocena 4,51) ter težavnost in vrsta nalog (ocena 4,51).

Ugotavljamo, da učitelji ocenjujejo vse naštete dejavnike učnega procesa kot pomembne. Pod vrednostjo 4 sta le povprečji ocen pri zunanjih dejavnikih in zahtevnosti vnosnega besedila. Ti oceni si lahko razložimo s tezo, da učitelji svoj učni proces lažje uravnavajo pri dejavnikih, na katere imajo vpliv, zato so vpliv zunanjih dejavnikov verjetno ocenili nižje. Dejavniki zahtevnosti vnosnega besedila pa učitelji lahko uravnavajo s prilagojenimi cilji in nalogami k sicer zahtevnejšemu besedilu.

92,4% vprašanih učiteljev navaja, da se pri pouku navezujejo na prvi tuji jezik, kar je tudi temeljna posebnost pouka drugega tujega jezika v skladu s sodobnimi načeli večjezikovne didaktike (tabela 47). V vprašalnikih so učitelji navajali primere navezovanja, ki jih lahko razvrstimo v dve skupini: povezave v okviru pouka drugega tujega jezika (npr. besedišče, slovnica, izgovarjava in zapis, učne teme, učne strategije) in povezave, ki presegaajo okvir pouka (npr. medpredmetne povezave, ekskurzije, mednarodne izmenjave). Povezave lahko razvrstimo v naslednja področja (Priloga B: 13, Letno poročilo za 2009/2010: 18, Letno poročilo za 2008/2009: 24):

- Besedišče in jezik (podobnosti in razlike na ravni besed, izgovarjavi, pisavi, vrstni red stavčnih členov, tvorjenje preteklika, glagoli načina, osebni zaimki, samostalniški členi in število, branje števil, svojilni zaimki, tvorjenje vprašalnih povedi);
- Učna tema oz. vsebina (prenos znanja o določeni temi pri 1. tujem jeziku kot osnova za spoznavanju teme pri 2. tujem jeziku);
- Medkulturne vsebine (podobnosti in razlike v navadah, običajih, sporazumevalni vzorcih med obema (tujima) kulturama);
- Učne in jezikovne strategije (prenos in uporaba učnih in jezikovnih strategij pri učenju tujih jezikov);
- Medjezikovno posredovanje oz. 1. tuji jezik kot jezikovni posrednik pri učenju 2. tujega jezika (razlaga pravil ali pomena besed v 1. tujem jeziku, dajanje navodil v 1. tujem jeziku, vzporedno branje besedil v dveh jezikih, ogled nemškega filma z angleškimi podnapisi, izdelava dvo ali več jezikovnega slovarja, izdelava plakatov v obeh jezikih, prevajanje besed, povedi, pesmi iz enega tujega jezika v drugega);
- Medpredmetne povezave (sočasnost obravnavanih učnih tem pri več predmetih, učenje nejezikovnih predmetov v tujem jeziku, šolski projekti ob jubilejnih letih, ob dnevu jezikov);
- Povezovanje s šolami in dejavnosti izven šole: šolske izmenjave s šolami v Avstriji, Nemčiji, Franciji; ogled gledaliških predstav v nemškem in angleškem jeziku; dopisovanje z učenci iz Češke in Grčije; šolske ekskurzije v Gradec, München, Celovec.

Po navedbah učiteljev so ti izvajali sodobne načine poučevanja drugega tujega jezika tako, da so v pouk vključevali notranjo diferenciacijo, delo v dvojicah, skupinsko delo, igranje vlog in didaktične igre, uporabljali informacijsko komunikacijsko tehnologijo in vrednotili izdelke učencev (tabela 48). Manj učiteljev je izvajalo projektno delo in se medpredmetno povezovalo (približno 80% učiteljev), medtem ko ena tretjina učiteljev navaja, da so sodelovali v mednarodnem projektu.

Da bi vpeljali sodobne načine poučevanja drugega tujega jezika, smo na Zavodu RS za šolstvo ves čas trajanja poskusa izvajali usposabljanja učiteljev, strokovna srečanja za vse šolske projektne skupine in koordinirali usposabljanje učiteljev v mentorski mreži. Zavedamo se namreč, da je uspešnost uvedbe odvisna predvsem od kvalitetne in nenehne strokovne podpore sodelujočim učiteljem drugega tujega jezika in ostalim članom šolskih projektnih skupin. V šolskih letih 2009/10 in 2010/11 smo se osredotočili na usposabljanja mentorskih učiteljev, usposabljanja za vse učitelje v projektu pa smo izvajali v okviru rednih zavodovih usposabljanj in seminarjev. Na usposabljanjih mentorskih učiteljev so bila dogovorjena skupna izhodišča za usposabljanje učiteljev t. i. drugega, tretjega in četrtega kroga v mentorski mreži, načrtovana izvedba spremljave poskusa, analizirana usposabljanja v mentorski mreži in študijskih skupinah ter izdelan preizkus znanja za 7., 8. in 9. razred za vse štiri jezike v poskusu. Hkrati so bila ta usposabljanja tudi priložnost za izmenjavo izkušenj med mentorskimi učitelji in za poročanja o poteku poskusa oz. uvajanja projektni skupini na Zavodu RS za šolstvo. Poročilo o vsebini usposabljanj mentorskih učiteljev in skupnih strokovnih srečanjih je v Prilogi D.

Za potrebe dela sodelujočih v projektu in usposabljanja učiteljev je od julija 2008 dalje delujoča spletna učilnica *Obvezni drugi tuji jezik v OŠ* (<http://skupnost.sio.si/course/view.php?id=1933>). V učilnici sodeluje 98 učiteljev in ravnateljev vključenih šol prvega kroga. V njej potekajo medsebojne izmenjave informacij in mnenj, objavljajo se tudi vsa gradiva, nastala v času trajanja poskusa.

Za potrebe usposabljanja učiteljev v mentorski mreži je bila julija 2009 ustvarjena spletna učilnica *Drugi krog Drugi tuji jezik* (<http://skupnost.sio.si/course/view.php?id=1822>), v katero je vključenih 96 sodelujočih. Julija 2010 je začela delovati tudi spletna učilnica za učitelje tretjega oz. kasneje še četrtega kroga (<http://skupnost.sio.si/course/view.php?id=973>). V njej sodeluje 95 udeležencev. Vsako mentorsko središče ima v spletni učilnici svoj razdelek, kamor se odlagajo dokumenti, učno gradivo ter se izmenjujejo in objavljajo informacije. Za delo in urejanje spletne učilnice je bilo izmed mentorskih učiteljev za posamezno središče izbranih šest skrbnikov.

Po poročilih udeležencev so bila strokovna srečanja in usposabljanja zanimiva in koristna. Ugotavljamo, da smo z obliko in vsebino usposabljanj učiteljev vpeljali sodobne načine poučevanja, kar je razvidno iz njihovih odzivov na usposabljanja in iz učnih gradiv, ki so jih učitelji pripravili med usposabljanjem. V bodoče nameravamo na usposabljanjih dati poudarek temam, za katere obstajata po navedbah učiteljev iz anket tudi zanimanje in potreba. Te teme so: notranja diferenciacija pouka, sodobne metode dela, medpredmetno povezovanje in večjezikovna didaktika (tabela 39).

Ugotavljamo, da smo 4. cilj – vpeljati sodobne načine poučevanja – glede na rezultate opazovanja pouka dosegli. Pouk poteka v skladu z načeli sodobnega pouka tujih jezikov. Učitelji učence primerno uvajajo v učne dejavnosti, jim razumljivo in jasno posredujejo navodila, smiselno uporabljajo različne oblike in metode dela, učencem dajo možnost, da usvojeno znanje uporabijo v novem besedilu in da se dejavno vključujejo v učni proces. Prav tako so učitelji sproti preverjali, kako učenci sledijo pouku. Nekoliko nižje ocene je zaznati le pri izvajanju diferenciacije med poukom in uporabi tujega jezika učencev v interakciji s sošolci. Nižja ocena za izvajanje diferenciacije je pričakovana, saj je diferenciran pouk zaradi komunikacijskega pristopa pri pouku tujega jezika, številčnosti oddelkov in različnosti učenčevih znanj, zmožnosti in interesov težje izvajati optimalno. Ravno tako je zaradi začetne ravni učenja tujega jezika težje predstavlljivo, da bodo učenci ves čas med seboj komunicirali v tujem jeziku.

Učitelji v anketnih odgovorih navajajo, da pri svojem pouku drugega tujega jezika uporabljajo sodobne načine poučevanja: pri uresničevanju skupnih učnih ciljev se povezujejo z vsemi predmeti, izvajajo igralne dejavnosti, projektno delo, uporabljajo informacijsko komunikacijsko tehnologijo, znanje učencev vrednotijo na način, da je ta za učence pozitivna izkušnja, ki gradi njihovo samozaupanje, spodbuja notranjo motivacijo za učenje drugega tujega jezika in ne išče neznanja. Nadalje učne cilje prilagajajo učenčevim zmožnostim, interesom in potrebam, pri tem upoštevajo zahtevnost vnosnega besedila, predvidljivost okoliščin učnega konteksta, težavnost in tip nalog ter dajejo jasna navodila za delo. Pri pouku učinkovito izkoriščajo učenčevo obstoječe jezikovno znanje in strategije ter se navezujejo na prvi tuji jezik na različnih ravneh: besedišče in jezik, poznavanje teme oz. vsebine, medkulturne vsebine, prenos in uporaba učnih in jezikovnih strategij, medjezikovno posredovanje in medpredmetne povezave.

Tudi glede na poročila o usposabljanjih in strokovnih srečanjih je bil 4. cilj spremljave dosežen. Učitelje smo v kombinirani obliki (del v živo in del na daljavo) usposabljali z vsebinami, ki za poučevanje drugega tujega jezika veljajo kot sodobne in/ali specifične: načrtovanje pouka drugega tujega jezika, vrednotenje znanja, diferenciacija pouka, nemščina po angleščini, didaktične igre, večjezičnost/raznojezičnost, Evropski jezikovni listovnik, procesi učenja tujih jezikov, uporaba informacijsko komunikacijske tehnologije, prilagoditve za učence s posebnimi potrebami in nadarjene učence. Poleg tega smo skupaj z mentorskimi učitelji zasnovali in vzpostavili dobro delujočo mentorsko mrežo.

Peti cilj: Spoznati mnenja udeležencev glede uvedbe drugega tujega jezika

Mnenja učencev glede uvedbe obveznega drugega tujega jezika smo v obdobju poskusa pridobili z njihove odgovori v anketah v zvezi z zelenim številom jezikov, ki bi se jih radi učili v šoli (tabela 83), njihovim zadovoljstvom z izbiro jezika (tabela 88) in odnosom do učenja drugega tujega jezika in tujih jezikov nasploh (tabela 91),

Izmed anketiranih učencev se jih 75,3% želi v šoli učiti dva ali več tujih jezikov (tabela 83), en tuji jezik bi v šoli imelo 20,9% in nobenega 3,8% učencev.

Od 73,1 do 75,1% učencev je zadovoljnih z izbiro jezika. Delež zadovoljnih učencev z izbiro jezika je v vseh treh letih razmeroma visok in precej stabilen.

Učenci se strinjajo s trditvijo, da je dobro, da imajo v šoli dva obvezna tuja jezika (ocene od 3,77 v 7. razredu, 3,89 v 8. in 3,83 v 9. razredu). So tudi mnenja, da se bodo z znanjem najmanj dveh tujih jezikov lažje zaposlili (ocene od 4,29; 4,27 in 4,34). Prav tako menijo, da je uspeh v življenju odvisen od znanja več jezikov (ocene 4,14; 3,98 in 4,09).

Uspešnost učencev pri prvem tujem jeziku v 8. razredu in pričakovana uspešnost pri drugem tujem jeziku v 8. razredu korelirata statistično značilno negativno s štirimi trditvami o tujem jeziku. Tako učenci s slabšim učnim uspehom pri obeh tujih jezikih menijo, da pri drugem tujem jeziku novo snov obravnavajo prehitro, da se morajo, če želijo sodelovati pri pouku, drugi tuji jezik učiti tudi doma, da imajo pri drugem tujem jeziku preveč domačega dela in da se pri drugem tujem jeziku učijo preveč slovnice (tabela 78). Ocena zanimivosti pouka pa korelira statistično značilno pozitivno s pričakovano končno oceno pri drugem tujem jeziku; pouk drugega tujega jezika je tako manj zanimiv učencem s pričakovanim slabšim učnim uspehom pri drugem tujem jeziku.

Po mnenju učiteljev je uvedba drugega tujega jezika kot obveznega predmeta v osnovni šoli smiselna in potrebna (tabela 43). So tudi mnenja, da znanje najmanj dveh tujih jezikov povečuje učenčeve možnosti za zaposlitev. Ne strinjajo se s trditvijo, da bi bilo bolje, če bi namesto obveznega drugega tujega jezika več ur namenili pouku obveznega prvega tujega jezika. Prav tako se ne strinjajo, da je učenje drugega tujega jezika za učence dodatna obremenitev.

Ravnatelji se v anketnih odgovorih zelo strinjajo s trditvami (vsa povprečja so nad vrednostjo 4,5), da znanje dveh tujih jezikov povečuje učenčeve možnosti za zaposlitev, da je potrebno spodbujati učenje več jezikov na različne načine in da moraš govoriti več tujih jezikov, če hočeš biti uspešen v življenju (tabela 125). Nekoliko manjše je strinjanje s trditvijo – čeprav je povprečje še zmeraj nad srednjo vrednostjo tri – da bi morali število ur drugega tujega jezika povečati. Ugotovljamo, da anketirani ravnatelji podpirajo uvedbo obveznega drugega tujega jezika.

Odnos staršev do uvedbe obveznega drugega tujega jezika je naklonjen. To si razlagamo – glede na postopek prijave šole v poskus – z njihovim 100 odstotnim pisnim soglasjem, da se bodo njihovi otroci učili drugi tuji jezik kot obvezni predmet v šoli. V skladu s tem so tudi njihove ocene trditev v zvezi z učenjem tujih jezikov (tabela 118). Starši se strinjajo, da znanje dveh tujih jezikov povečuje učenčeve možnosti za zaposlitev in, da je za uspešnost v življenju potrebno govoriti več tujih jezikov. Starši so tudi mnenja, da je njihov otrok zadovoljen z izbiro jezika, razen pri izbiri italijanščine (tabela 120).

Analiza poročil ŠPS jasno kaže, da so šole v triletnem obdobju odgovorno, resno in strokovno izvajale poskus, nenehno sodelovale s starši in z Zavodom RS za šolstvo, sproti preverjale potek pouka in doseženo raven znanja ter zadovoljstva svojih učencev. Učitelji so z veliko zagnanosti in strokovnosti ter pripravljenosti na pridobitev novih strokovnih znanj vseskozi sproti vpeljevali in preizkušali novosti pri pouku. Pri tem so se morali spopadati z raznolikostjo znanja in neenakomernostjo napredka v znanju svojih učencev v številčnih razredih. Upoštevati so morali prilagoditve za učence s posebnimi potrebami in za nadarjene učence, pripravljali lastna učna gradiva in si pri tem pomagati z uporabo sodobnih tehnologij in spletnih storitev pri pouku. Da bi učence navdušili za učenje tujih jezikov in jim pokazali uporabno plat tega znanja, so izvajali veliko dodatnih aktivnosti kot npr. priprava in izdaja šolskega glasila v tujem jeziku, izdelava spletne strani, pouk v računalnici, uporaba interaktivne table, izvedba ekskurzij v tujino, mednarodna izmenjava s šolami, dramske igre, dopisovanje z vrstniki, priprava kulturnih dni, prireditve ob praznikih in posebnih dnevih ali jubilejnih letih.

Iz poročil ŠPS tako lahko zaključimo, da šole ocenjujejo poskus uspešen in si želijo, da bi obvezni drugi tuji jezik lahko izvajali še v bodoče. V prilogi E navajamo izbor zaključnih ugotovitev iz poročil ŠPS.

Peti cilj – pridobiti mnenja udeležencev poskusa – smo spremljali z anketiranjem učencev, učiteljev, ravnateljev in staršev ter analizo poročil ŠPS. Ugotovljamo, da vsi udeleženci poskusa – učenci, učitelji, ravnatelji in starši – podpirajo nadaljnjo uvedbo obveznega drugega tujega jezika.

Ugotovljamo, da je pripravljenost učencev za učenje dveh ali več tujih jezikov v šoli velika, saj se jih 75% želi v šoli učiti najmanj dva tuja jezika in jih je približno toliko tudi zadovoljno z izbiro jezika. Njihovo zadovoljstvo z izbiro jezika ostaja v času trajanja poskusa na enaki ravni. Znanje dveh ali več tujih jezikov je po mnenju učencev pomemben dejavnik za uspeh v življenju in lažjo zaposljivost. Anketirani učenci vidijo uporabnost znanja drugega tujega jezika v tem, da bodo lahko obiskovali in spoznavali dežele ciljnega jezika, da se bodo sporazumevali z vrstniki iz tujine, da bodo lahko brali knjige, časopise in revije v ciljnem jeziku, da bodo lahko gledali televizijske programe in razumeli besedila pesmi ter obiskovali spletne strani v ciljnem jeziku. Korelacije med mnenji učencev o učenju tujih jezikov in uspešnostjo učencev pri tujih jezikih kažejo, da bolj uspešni učenci pri tujih jezikih dajejo večji pomen znanju tujih jezikov in drugi tuji jezik tudi bolj podpirajo, si bolj želijo več ur pouka drugega tujega jezika, saj za njih ne predstavlja tolikšne dodatne obremenitve kot za manj uspešne učence tujih jezikov.

Iz odgovorov anketiranih učiteljev ugotovljamo, da ti podpirajo poučevanje obveznega drugega tujega jezika in so mnenja, da znanje dveh tujih jezikov povečuje učenčeve možnosti za zaposlitev. V povprečju se strinjajo s trditvijo, da bi se število ur drugega tujega jezika povečalo, čeprav si pri tej oceni niso enotni. Vzrok razpršenosti te ocene je verjetno v različno velikih skupinah učencev in motiviranosti učencev za učenje. Učiteljem se ne zdi, da bi učenje drugega tujega jezika učencem predstavljalo dodatno obremenitev in ne podpirajo ideje, da bi bilo bolj smiselno namesto drugega tujega jezika povečati ure prvega tujega jezika.

Tako ravnatelji kot starši podpirajo učenje dveh tujih jezikov, saj v tem vidijo večjo možnost za uspeh v zasebnem in poklicnem življenju.

Tudi ŠPS ob zaključku triletnega poskusa poročajo o uspešnosti uvedbe in pričakujejo, da se bo drugi tuji jezik še nadalje poučeval kot obvezni predmet.

Šesti cilj: Širiti pozitivne izkušnje, pridobljene pri spremljanju uvedbe drugega tujega jezika na prvem krogu šol, na šole drugega in tretjega kroga

Izkušnje, pridobljene pri spremljanju uvedbe drugega tujega jezika, so usposobljeni mentorski učitelji prvega kroga prenašali na učitelje drugega in tretjega kroga prek usposabljanj v mentorski mreži. Pri tem je podporno vlogo odigrala Državna projektna skupina za koordiniranje uvajanja drugega tujega jezika v osnovni šoli (DPS). Izkušnje pa smo posredovali tudi prek predavanj na strokovnih srečanjih in konferencah ter z objavami strokovnih prispevkov in monografije.

Člani DPS smo v času trajanja poskusa aktivno sodelovali pri koordiniranju dela šolskih projektnih skupin, pripravi strokovnih podlag za njihovo delo ter izvajali predavanja na skupnih strokovnih srečanjih šol. Na sestankih smo razpravljali o poteku poskusa, njegovi spremljavi in usposabljanju učiteljev. Vsebina dela DPS je razvidna iz preglednice 15.

Preglednica 15: Vsebina dela DPS od 2008 do 2011

Datum	Vsebina
30.9.2008	Potek poskusa, vloga in naloge DPS, naloge šolskih projektnih skupin, financiranje šol za izvajanje pouka drugega tujega jezika, priprava izhodišč za oblikovanje vmesnih in letnih poročil na ravni šole in na ravni DPS.
3.3.2009	Predstavitve prvega vmesnega poročila o poteku poskusa, vprašanja in dileme s srečanja udeležencev projekta, priprava na nadaljnjo spremljavo poskusa, obveščanje javnosti o poskusu, priprave na prijavo šol za naslednje šolsko leto.
4.6.2009	Poročilo o delu na projektu v zadnjih treh mesecih (spremljava, usposabljanje učiteljev in mentorskih učiteljev), vključitev drugega kroga šol v projekt.
15.10.2009	Predstavitve drugega vmesnega poročila o poteku poskusa, predstavitev načrta dela v poskusu za šolsko leto 2009/2010 (spremljava, usposabljanje učiteljev in mentorskih učiteljev, priprava letnega poročila).
1. 4. 2010	Razprava o osnutku predloga frontalne uvedbe obveznega drugega tujega jezika v osnovne šole in načrt spremljave na šolah prvega kroga (8. razred).

Na DPS je bilo aprila 2010 sklenjeno, da se pripravi predlog frontalne uvedbe, kjer se predloži dve možnosti: dvig tedenske urne obremenitve učencev za 2 uri ali premik ur slovenščine znotraj predmetnika. Kot poseben problem je bil izpostavljen pouk obveznega drugega tujega jezika v prilagojenih predmetnikih, zlasti v predmetnikih na šolah na narodno mešanem območju in na zavodih s prilagojenimi programi. Predlog za frontalno uvedbo v vseh 12 predmetnikih je bil z Zavoda RS za šolstvo poslan aprila 2010 na Ministrstvo za šolstvo in šport.

Usposabljanje učiteljev v mentorski mreži je za širitev pozitivnih izkušenj učiteljev v poskusu na šole nadaljnjih krogov odigralo glavno vlogo pri uvajanju obveznega drugega tujega jezika. Mentorsko mrežo šol smo zasnovali in koordinirali na Zavodu RS za šolstvo, izvajali pa so jo usposobljeni mentorski učitelji, ki so učitelji 1. kroga. Vodje 6 mentorskih središč so skupaj s svojimi kolegi avgusta 2009 in avgusta 2010 izdelali letni načrt usposabljanja in programe za posamezna usposabljanja po enotni dogovorjeni predlogi. Vodji projekta so sproti poročali o usposabljanjih, ob koncu šolskega leta pa poslali tudi poročila o izvedbi usposabljanja v mreži mentorskih šol za drugi tuji jezik (Priloga F). V mentorski mreži s šestimi mentorskimi središči je tako v letih 2009/10 in 2010/2011 26 mentorskih učiteljev opravilo skupaj 384 pedagoških ur usposabljanja za 97 učiteljev drugega in tretjega kroga šol. Tako je bil posamezni učitelj iz šole drugega ali tretjega kroga v enem letu udeležen na 32 urah usposabljanja v kombinirani obliki. Vsebina delovanja mentorske mreže za drugi tuji jezik za leto 2009/2010 je predstavljena v Prilogi E Letnega poročila o spremljavi poskusa v 2009/2010, za leto 2010/2011 pa v Prilogi F tega poročila.

Teme usposabljanja v mentorski mreži so bile: načrtovanje pouka drugega tujega jezika, vrednotenje znanja, diferenciacija pouka, nemščina po angleščini, didaktične igre, večjezičnost/raznojezičnost in procesi učenja tujih jezikov, spletno učno okolje, storitve spleta 2.0, uporaba interaktivne table, izdelava e-gradiv pri pouku tujih jezikov, prilagoditve pri pouku tujega jezika za učence s posebnimi potrebami in za nadarjene učence.

Usposabljanje učiteljev v mentorski mreži je v letih 2009/2010 in 2010/2011 potekalo kombinirano, v obsegu 32 ur v celotnem šolskem letu, od katerih so bila 3 ali 4 srečanja v živo, preostali del v spletnih učilnicah. Po poročilih vodij mentorskih središč je delo potekalo po načrtih, učitelji - udeleženci teh usposabljanj so bili z načinom, oblikami in vsebino usposabljanja zadovoljni.

Iz poročil mentorskih učiteljev na usposabljanjih, poročil o izvajanju usposabljanja v posameznih mentorskih središčih je razvidno, da je bila vzpostavitev mentorske mreže za uvajanje obveznega drugega tujega jezika na šolah, ki so se projektu priključile v nadaljnjih letih, ustrezna rešitev zaradi regionalno razpršenega usposabljanja ter predvsem zaradi same oblike kolegialnega usposabljanja. Pri tem ugotavljamo visoko motiviranost za delo in samostojnost pri izvajanju usposabljanja vseh mentorskih učiteljev, še zlasti pa vodij mentorskih središč in skrbnikov spletne učilnice: Tatjana Lubej iz OŠ Janka Glazerja Ruše, Iris Vičar Novak iz OŠ Beltinci, Teo Pucko iz OŠ Prežihovega Voranca Bistrica, Brigita Ornik in Ingrid Zupanc Brečko iz I. OŠ Celje, Simona Štamulak iz OŠ Bistrica ob Sotli, Simona Tihole iz OŠ Maksa Pleteršnika Pišce, Maruša Jazbec Colja iz OŠ Naklo, Boštjan Prezelj iz OŠ Jakoba Aljaža Kranj in Aljaž Štrancar iz OŠ Dragotina Ketteja Ilirska Bistrica.

V obdobju izvajanja poskusa smo člani projektne skupine na Zavodu RS za šolstvo, člani Državne projektne skupine in mentorski učitelji ugotovitve in izkušnje pri uvajanju obveznega drugega tujega jezika v obliki predavanj posredovali na skupnih strokovnih srečanjih in usposabljanjih (Priloga D). V Zavodovi založbi je 2010 izšla monografija Drugi tuji jezik v osnovni šoli. Poleg tega smo marca in aprila 2010 drugi sklic študijskih skupin za osnovnošolske učitelje nemščine posvetili temi uvajanja obveznega drugega tujega jezika. Mentorski učitelji drugega tujega jezika so v okviru dogovorjene teme študijskih skupin izvedli skupno 36 ur predavanj na temo diferenciacija in individualizacija pouka drugega tujega jezika.

Od leta 2008 do 2011 so bila v zvezi z uvajanjem obveznega drugega tujega jezika izvedena strokovna srečanja, predstavljeni prispevki na konferencah ter objavljeni številni prispevki. Seznam predavanj in objav je v Prilogi G.

Šesti cilj spremljave - širili pozitivne izkušnje, pridobljene v prvem letu uvedbe drugega tujega jezika na šole drugega kroga - smo z koordinacijo DPS, vzpostavitevijo dobro delujoče mentorske mreže učiteljev drugega tujega jezika in s predavanji na strokovnih srečanjih, konferencah in študijskih skupinah ter objavami uspešno dosegli.

4 SKLEPI IN PREDLOGI

4.1 Povzetek ugotovitev po posameznih ciljnih poskusa

1. cilj: Spoznati organizacijske vidike in posebnosti uvajanja drugega tujega jezika

Na podlagi opazovanja pouka, mnenj učiteljev in ravnateljev ter poročil šolskih projektnih skupin ugotavljamo, da je z organizacijskega vidika umestitev pouka obveznega drugega tujega jezika v obvezni predmetnik njegova velika prednost. Pouk poteka nemoteno, v dopoldanskem delu dneva, izpolnjena je tudi celotna realizacija ur v šolskem letu.

Ravnatelji navajajo, da je na izbiro jezika imelo največji vpliv mnenje staršev in obiskanost izbranega tujega jezika kot izbirnega predmeta.

Pouk obveznega drugega tuje jezika poteka dvakrat na teden po eno uro, največkrat v učilnici, ki je ustrezno opremljena. Najpogostejša velikost oddelka je od 16 do 20 učencev, učitelji poučujejo v polovici primerov v enem oddelku. Učitelji imajo za poučevanje tujega jezika ustrezno izobrazbo, v večini primerov zaključen dvopredmetni študij, kar jim daje dobro osnovo, da v praksi lažje uresničujejo načela večjezikovne didaktike in hkrati učencem predstavljajo vzor večjezikovnega govorca.

Učitelji navajajo, da pri pouku uporabljajo učbenik, vendar se skoraj polovici vprašanih učiteljev uporaba učbenika ne zdi nujna, saj dodatno pripravljajo lastna učna gradiva. Evropski jezikovni listovnik kot učno sredstvo za učenčevo samovrednotenje znanja tujih jezikov se dvema petinama učiteljem zdi smiselna, vendar ga uporablja le desetina anketiranih učiteljev. Evropski jezikovni listovnik bi zato glede na mnenje učiteljev veljalo umestiti v usposabljanje učiteljev.

Ena polovica vprašanih učiteljev meni, da je obseg ur za učinkovito poučevanje dovolj, ena polovica učiteljev pa bi potrebovala eno uro pouka tedensko več, saj so oddelki učencev preveliki, prav tako je razlika v znanju velika in se z leti še povečuje.

Težave, o katerih poročajo šole, se nanašajo na raznolikost znanja in upoštevanje posebnosti učencev, ki jih rešujejo z notranjo diferenciacijo, dodatno strokovno pomočjo, dopolnim in dodatnim poukom. Šole predlagajo eno uro pouka več na teden in/ali možnost delne zunanje diferenciacije.

2. cilj: Ugotoviti ustreznost učnega načrta

Učni načrt je glede na ugotovitve z opazovanja pouka in anketiranja učiteljev ustrezen. Pri opazovanih urah so učitelji ustrezno predstavili cilje učne ure, ti cilji so bili ob koncu ure doseženi in cilji ure so bili v skladu s cilji učnega načrta. Učitelji se strinjajo s konceptualnimi izhodišči učnega načrta ter vsa poglavja učnega načrta ocenjujejo kot uporabna.

Delež učencev, ki po njihovem mnenju ima težave z učenjem drugega tujega jezika, se je z leti povečeval, od 14,1% prvo leto, 27,9% drugo leto in 23,6% tretje leto. Po mnenju večine učencev je pouk ravno prav zahteven (81,8% učencev prvo leto, 69,2% drugo leto in 77,3% tretje leto). Delež učencev, ki menijo, da jim je pouk premalo zahteven, je približno vsa leta enak (okoli 8%). Delež učencev, ki trdijo, da jim je pouk drugega tujega jezika prezahteven, se je gibal od 10,3% prvo leto, 21,9% drugo leto in 14,1% tretje leto. Kljub temu je po mnenju učencev pouk zanimiv, v zahtevnosti ni podoben prvemu tujemu jeziku, se večino učne vsebine naučijo v šoli, pouku lahko sledijo, se ne učijo preveč slovnice in pouk ne zahteva preveč dodatnega domačega dela. Hkrati vidijo učenci v znanju drugega tujega jezika veliko uporabno vrednost v obiskovanju in spoznavanju tujih dežel ter v zmožnosti sporazumevanja z vrstniki iz tujine, v branju knjig, časopisov in revij v tujem jeziku, gledanju televizijskih programov, pri razumevanje besedil pesmi in branju spletnih strani v tujem jeziku.

3. cilj: Ugotoviti doseženo raven znanja učencev

Rezultati na preizkusu znanja kažejo na povečevanje razlik v znanju med učenci in na soodvisnost dosežkov na preizkusu z uspešnostjo pri učenju tujih jezikov, motiviranostjo za učenje ter odnosom do učenja tujih jezikov. Glede na povprečni 70 odstotni uspeh učencev na preizkusu znanja in ugotovitve iz poročil šolskih projektnih skupin ugotavljamo, da so učenci 9. razredov dosegli pričakovano raven znanja, ki je opredeljena v učnem načrtu ob koncu 9. razreda. Ugotavljamo, da je povprečni uspeh devetošolcev na celotnem preizkusu slabši kot leto in dve poprej. Najuspešnejši so bili učenci pri slušnem razumevanju in govornem sporočanju, sledijo bralno razumevanje ter besedišče in jezik, najmanj uspešni pa so bili v povprečju pri pisnem sporočanju. Največja razlika v dosežkih je pri pisnem sporočanju, kjer se je v primerjavi s prejšnjima dvema letoma povečala tudi razpršenost rezultatov. V prihodnje bo zato potrebno zahtevnost naloge pisnega sporočanja znižati.

Povečevanje razlik v znanju potrjujejo tudi pozitivne korelacije med uspehom učencev na preizkusu, njihovo uspešnostjo pri pouku tujih jezikov v šoli in odnosom do učenja in znanja tujih jezikov. Prav tako se pri učencih, ki so dosegli nižje dosežke na preizkusu, poveča občutek obremenjenosti z učenjem drugega tujega jezika. Glede na to, da nimamo podatkov o učnem uspehu učencev celotne populacije, ne moremo vzroka za slabši uspeh pri drugem tujem jeziku pripisati le temu predmetu, saj je večina učencev ocenila pouk kot ravno prav zahteven, prav tako je 84,3% učencev doseglo najmanj polovico možnih točk in dobra tretjina učencev nad 40 točk. V primerjavi s povprečnim dosežkom učencev na preizkusu iz znanja prvega tujega jezika na NPZ v letu 2009 je povprečni dosežek učencev pri preizkusu znanja drugega tujega jezika nekoliko višji. V poročilu NPZ podobno kot pri preizkusu za drugi tuji jezik navajajo slabšo odzivnost učencev pri nalogi pisnega sporočanja.

Šole navajajo, da je v letošnjem letu pri učencih opazna nižjo motivacija za učenje nasploh, še posebej potem, ko so učenci izvedeli, da se ocena za drugi tuji jezik ne šteje za vpis v srednjo šolo. Nadalje poročajo o tem, da so učenci s predhodnim učenjem jezika, nadarjeni učenci, učenci, ki so sodelovali pri pouku in redno opravljali domače naloge na končnem preizkusu dosegli boljše rezultate, medtem ko so učenci, ki imajo slabše rezultate tudi pri ostalih predmetih, učenci s posebnimi potrebami in učenci z učnimi težavami, v povprečju bili manj uspešni tudi pri drugem tujem jeziku.

4. cilj: Vpeljati sodobne načine poučevanja drugega tujega jezika

Glede na ugotovitve z opazovanj pouka, odgovore učiteljev in poročila o usposabljanjih in strokovnih srečanjih smo 4. cilj – vpeljati sodobne načine poučevanja – dosegli. Pri opazovanju pouka smo ugotovili, da je pouk dobro izveden, prav tako interakcije med učiteljem in učenci ter učiteljevo preverjanje. Nekoliko nižje ocene je zaznati le pri dveh postavkah, to je izvajanje diferenciacije med poukom in uporaba tujega jezika učencev v interakciji s sošolci, kar je v skladu z začetno ravnijo učenja jezika. Diferenciacijo med poukom je zaradi komunikacijskega pristopa pri pouku tujega jezika, številčnosti oddelkov in različnosti učenčevih znanj, zmožnosti in interesov težje izvajati optimalno.

Učitelji se glede izvedbe pouka strinjajo z načeli sodobnih načinov poučevanja tujih jezikov (jezik kot povezovalno element med predmeti, igralne didaktične, projektno delo kot metoda učenja, vrednotenje znanja kot pozitivna izkušnja). Učitelji se zavedajo pomena zunanjih in notranjih dejavnikov učnega procesa. Učne cilje prilagajajo učenčevim zmožnostim, interesom in potrebam, pri tem upoštevajo zahtevnost vnosnega besedila, predvidljivost okoliščin učnega konteksta, težavnost in tip nalog ter dajejo jasna navodila za delo. Znanje učencev vrednotijo tako, da je ta za učence pozitivna izkušnja, ki gradi njihovo samozaupanje, spodbuja notranjo motivacijo za učenje drugega tujega jezika in ne išče neznanja. Pri pouku učinkovito izkoriščajo učenčevo obstoječe jezikovno znanje in strategije in tako izvajajo pouk po načelih večjezikovne didaktike in sicer na področjih besedišča in jezika, učnih tem, medkulturnih vsebin, medpredmetnih povezav, povezovanje šole z drugimi šolami v tujini in dejavnosti izven šole. Po navedbah učiteljev so ti izvajali sodobne načine poučevanja drugega tujega jezika tako, da so v pouk vključevali notranjo diferenciacijo, delo v dvojicah, skupinsko delo, igranje vlog in didaktične igre, uporabljali informacijsko komunikacijsko tehnologijo in vrednotili izdelke učencev, izvajali projektno delo, medpredmetno povezave in sodelovali v mednarodnem projektu.

Sodobne načine poučevanje smo uvajali tudi tako, da smo učitelje v kombinirani obliki usposabljanja seznanjali z vsebinami, ki so za poučevanje drugega tujega jezika sodobne in/ali specifične: načrtovanje pouka drugega tujega jezika, vrednotenje znanja, diferenciacija pouka, nemščina po angleščini, didaktične igre, večjezičnost/raznojezičnost, Evropski jezikovni listovnik, procesi učenja tujih jezikov, uporaba informacijsko komunikacijske tehnologije, prilagoditve za učence s posebnimi potrebami in nadarjene učence. Poleg tega smo skupaj z mentorskimi učitelji zasnovali in vzpostavili dobro delujočo mentorsko mrežo.

5. cilj: Spoznati mnenja udeležencev glede uvedbe obveznega drugega tujega jezika

Ugotavljamo, da vsi udeleženci poskusa – učenci, učitelji, ravnatelj in starši – podpirajo uvedbo obveznega drugega tujega jezika. Po mnenju učencev je njihova pripravljenost učencev za učenje dveh ali več tujih jezikov v šoli velika, saj se jih 75% želi v šoli učiti najmanj dva tuja jezika in jih je približno toliko tudi zadovoljno z izbiro jezika. Njihovo zadovoljstvo z izbiro jezika ostaja v času trajanja poskusa na enaki ravni. Znanje dveh ali več tujih jezikov je po mnenju učencev pomemben dejavnik za uspeh v življenju in lažjo zaposljivost. Korelacije med mnenji učencev o učenju tujih jezikov in uspešnostjo učencev pri tujih jezikih kažejo, da bolj uspešni učenci pri tujih jezikih dajejo večji pomen znanju tujih jezikov in drugi tuji jezik tudi bolj podpirajo, si bolj želijo več ur pouka drugega tujega jezika, saj za njih ne predstavlja tolikšne dodatne obremenitve kot za manj uspešne učence tujih jezikov.

Učitelji podpirajo poučevanje obveznega drugega tujega jezika in so mnenja, da znanje dveh tujih jezikov povečuje učenčeve možnosti za zaposlitev. Učiteljem se ne zdi, da bi učenje drugega tujega jezika učencem predstavljalo dodatno obremenitev in ne podpirajo ideje, da bi bilo bolj smiselno namesto drugega tujega jezika povečati ure prvega tujega jezika.

Mnenje staršev je glede na njihovo predhodno soglasje o uvedbi obveznega drugega tujega jezika pričakovano pozitivno. Tako starši kot ravnatelj podpirajo učenje dveh tujih jezikov, saj v tem vidijo večjo možnost za uspeh v zasebnem in poklicnem življenju.

Tudi ŠPS ob zaključku triletnega poskusa poročajo o uspešnosti uvedbe in pričakujejo, da se bo drugi tuji jezik še nadalje poučeval kot obvezni predmet.

6. cilj: Širiti pozitivne izkušnje, pridobljene pri spremljanju uvedbe drugega tujega jezika na prvem krogu šol, na šole drugega in tretjega kroga

S strokovno podporo DPS, vzpostavivijo dobro delujoče mentorske mreže učiteljev drugega tujega jezika in s predavanji na strokovnih srečanjih, konferencah in študijskih skupinah ter objavami strokovnih vsebin se pozitivne izkušnje s šol prvega kroga uspešno prenašajo na šole drugega in tretjega kroga.

4.2 Sinteza spoznanj glede na vse ugotovitve

Ugotavljamo, da:

- umestitev pouka drugega tujega jezika v obvezni predmetnik z organizacijskega vidika predstavlja velika prednost pred poukom izbirnih predmetov;
- da na nekaterih šolah zaradi številčnosti oddelkov in/ali raznolikosti znanja učencev želijo delitev v manjše skupine, delno zunanjo diferenciacijo ali eno uro tedensko več;
- je učni načrt ustrezen in primeren za frontalno uvedbo;
- je dosežena pričakovana raven znanja učencev 9. razreda,
- se razlike v znanju med učenci v primerjavi s 7. in 8. razredom povečujejo;
- so učenci zadovoljni z izbiro jezika;
- učenci znanje drugega tujega jezika ocenjujejo kot uporabnega;
- si učenci želijo učiti najmanj dveh tujih jezikov v šoli;
- so učitelji pri svojem pouku drugega tujega jezika uporabljajo sodobne načine poučevanja in da je potrebno nenehno strokovno usposabljanje učiteljev, zlasti pri določenih vsebinah;
- uporaba učbenika v primeru, da ima učitelj izdelanih že dovolj lastnih učnih gradiv, pri pouku drugega tujega jezika ni potrebna;

- bi kazalo bolj intenzivno vpeljati Evropski jezikovni listovnik v pouk tujih jezikov;
- vsi udeleženci poskusa podpirajo uvedbo obveznega drugega tujega jezika;
- se izkušnje s poskusnih šol uspešno prenašajo na novo vključene šole.

4.3 Predlogi za morebitne spremembe pri uvajanju obveznega drugega tujega jezika v osnovne šole

Glede na rezultate spremljave triletnega poskusa na vključenih šolah predlagamo, da se obvezni drugi tuji jezik uvede v program devetletne osnovne šole na nacionalni ravni. Pred frontalno uvedbo obveznega drugega tujega jezika v programih devetletne osnovne šole je potrebno pripraviti načrt strokovne podpore učiteljem. Predlagamo, da bi v ta namen razširili mentorsko mrežo učiteljev za uvajanje tega predmeta in vsebine vključili tudi v stalne oblike usposabljanja učiteljev, ki jih izvaja Zavod RS za šolstvo.

Zaradi posebnosti izvajanja pouka jezikov na narodno mešanih območjih Slovenske Istre in Prekmurja (jezikovno okolje, število jezikov v šoli, tedensko število ur, izbor jezika itd.) ugotavljamo, da ima v predmetnikih teh prilagojenih programov status drugega tujega jezika oziroma tretjega jezika že predmet prvi tuji jezik, ki sledi za slovenščino, italijanščino ali obratno oz. slovenščino in madžarščina. Zato ocenjujemo, da se t. i. obvezni drugi tuji jezik oz. četrti jezik v predmetnikih teh programov ne uvede oz. obdrži status obveznega izbirnega predmeta.

Prav tako ocenjujemo, da bi bil obvezni drugi tuji jezik v programih osnovne šole s prilagojenimi programi za učence dodatna obremenitev in bi bil primeren le za tiste, ki si to želijo in zmorejo, zato predlagamo, da bi v teh programih obdržal status obveznega izbirnega predmeta.

Zaradi zagotavljanja nadaljevanja učenja drugega tujega jezika v srednješolskih programih predlagamo, da se temu prilagodijo tudi ravni učenja v gimnazijskih programih, kjer je drugi tuji jezik obvezen. Tako bo potrebno oblikovati oddelke z začetno in nadaljevalno ravni učenja drugega tujega jezika. Predlagamo tudi, da se uvede drugi tuji jezik v obvezni kurikulum v srednjih strokovnih in poklicno tehniških programih.

5 POROČILO O PORABLJENIH FINANČNIH SREDSTVIH

V obdobju od 1.9.2008 do 31.8.2011 je bilo na Zavodu RS za šolstvo za potrebe poskusnega uvajanja obveznega drugega tujega jezika v osnovni šoli porabljenih 51.241,59 €. V te stroške niso všteti stroški dela zaposlenih, ki so vključeni v to nalogo.

Preglednica 16: Porabljena finančna sredstva od 1.9.2008 do 31.8.2011 po posameznih šolskih letih

Vrsta stroškov	2008/2009	2009/2010	2010/2011
Pisarniški material in tiskarske storitve	593,01	547,07	/
Stroški prevoza	5.363,80	2.995,66	1.751,02
Dnevnice za službena potovanja	920,91	469,04	256,44
Stroški sej, seminarjev, simpozijev	4.244,91	1.846,51	1.892,26
Plačila po pogodbah o delu - zunanji sodelavci	1.941,04	657,04	/
Plačila avtorskih honorarjev - zunanji sodelavci	4.239,64	13.710,00	5.572,52
Plačila avtorskih honorarjev - zaposleni	1.533,69	658,26	/
Plačilo za delo preko študentskega servisa	466,96	109,59	170,06
Izdatki za strokovno izobraževanje zaposlenih	940,00	200,90	/
Stroški skupaj v €	20.405,22	21.194,07	9.642,3

6 VIRI

- Deutsch, T. 2011. Analiza zbranih podatkov za letno poročilo o spremljavi poskusa »Postopno uvajanje obveznega drugega tujega jezika v osnovne šole« v šolskem letu 2010/11. Neobjavljeno delovno gradivo. Zavod RS za šolstvo (Priloga B).
- Kač, L. in N. Šečerov. 2008a. Načrt projekta Postopno uvajanje obveznega drugega tujega jezika v osnovni šoli. Sprejeto na Strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje 3.4.2008. Zavod RS za šolstvo. Dostopno: <http://www.zrss.si/default.asp?rub=3367> (3.11.2011)
- Kač, L. in N. Šečerov. 2008b. *Učni načrt za obvezni drugi tuji jezik v osnovni šoli, 204 ure*. Zavod RS za šolstvo. Sprejeto na Strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje 3.4.2008. Dostopno: <http://www.zrss.si/default.asp?rub=3367> (3.11.2011)
- Kač, L. 2009. Poročilo o izvajanju poskusa Postopno uvajanje obveznega drugega tujega jezika v osnovni šoli. Letno poročilo za šolsko leto 2008/2009. Obravnavano na Strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje 4.2.2010. Zavod RS za šolstvo. Dostopno: <http://www.zrss.si/default.asp?rub=3364> (3.11.2011)
- Kač, L. 2010. Poročilo o izvajanju poskusa Postopno uvajanje obveznega drugega tujega jezika v osnovni šoli. Letno poročilo za šolsko leto 2009/2010. Obravnavano na Strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje 23.12.2010. Zavod RS za šolstvo. Dostopno: <http://www.zrss.si/default.asp?rub=3364> (3.11.2011)
- Letno poročilo o izvedbi nacionalnega preverjanja znanja v šolskem letu 2008/2009. 2009. Ljubljana: Državni izpitni center. Dostopno: http://www.ric.si/preverjanje_znanja/statisticni_podatki/ (3.11.2011).
- Pravilnik o posodabljanju vzgojno-izobraževalnega dela, UL 13/2003.
- Pravilnik o postopnem uvajanju obveznega drugega tujega jezika v OŠ, MŠŠ, 8.5.2008, UL 47/2008.
- Pravilnik o spremembah in dopolnitvah pravilnika o postopnem uvajanju obveznega drugega tujega jezika v osnovni šoli, MŠŠ, UL 12/2011 z dne 25.2.2011. Dostopno: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=102342>
- Sklep o postopnem uvajanju obveznega drugega tujega jezika v osnovne šole, izdalo Ministrstvo za šolstvo in šport, 29.4.2008.
- Skela, J. in drugi. 2006. Evropski jezikovni listovnik za osnovnošolce v starosti od 11 do 15 let. Ljubljana: MŠŠ, Založba Tangram.
- Zakon o osnovni šoli, UL RS 81/2006.
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli, UL RS 102/2007 z dne 9.11.2007, 47. čl.
- Zakon o spremembi zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o osnovni šoli, MŠŠ, UL 107/2010 z dne 29.12.2010) Dostopno: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=101573>

7 PRILOGE

- Priloga A: Načrt spremljave poskusa
- Priloga B: Deutsch, T. Analiza zbranih podatkov za letno poročilo o spremljavi poskusa »Postopno uvajanje obveznega drugega tujega jezika v osnovne šole« v šolskem letu 2010/11.
- Priloga C: Standardi znanja obveznega drugega tujega jezika ob koncu 9. razreda
- Priloga D: Pregled izvedenih strokovnih srečanj in usposabljanj mentorskih učiteljev drugega tujega jezika 2008/2009, 2009/10 in 2010/2011
- Priloga E: Zaključne ugotovitve iz poročil ŠPS
- Priloga F: Mreža mentorskih šol pri uvajanju drugega tujega jezika v šolskem letu 2008/2009, 2009/10 in 2010/2011
- Priloga G: Seznam predavanj in objav na temo uvajanje obveznega drugega tujega jezika od 2008 do 2011

Priloga A: Načrt spremljanja poskusa

Vir: Kač/Šečerov. 2008. Načrt poskusa, s. 19-20.

populacija (poročevalske oz. opazovane enote)	število enot	instrumentarij	področje	št. ponovitev	okviren čas spremljave
učitelji	45 ali več učiteljev	vprašalnik za učitelje	mnenje o uvedbi 2. tujega jezika mnenje o učnem načrtu uresničljivost ciljev učnega načrta glede na razpoložljivo število ur spodbujanje motivacije, samoiniciativnosti in samostojnosti učencev uporaba gradiv, pripomočkov ipd. metode dela; uporaba sodobnih oblik in tehnik učenja in poučevanja osebni in strokovni razvoj ter izobraževanje učiteljev	3	ob koncu šolskega leta 2008/09, 2009/10 in 2010/11
opazovalke, učitelji	20 opazovanj izvedbe pouka, 20 učiteljev	obrazec za opazovanje pouka, intervju z učiteljem	učni cilji opazovane ure (uresničljivost ciljev glede na razpoložljivi čas ,...) metode dela organizacija pouka	3	med šolskim letom 2008/09, 2009/10 in 2010/11
učenci	600-700 učencev	vprašalnik za učence	odnos do učenja tujih jezikov mnenje o uvedbi 2. tujega jezika odnos do izbranega 2. tujega jezika uspeh pri 1. tujem jeziku predhodno učenje izbranega 2. tujega jezika zaznavanje in doživljanje pouka pomen lastnih aktivnosti pri učenju tujih jezikov pomen lastnih aktivnosti pri učenju izbranega 2. tujega jezika	3	ob koncu šolskega leta 2008/09, 2009/10 in 2010/11
učenci, učitelji	600-700 učencev	preizkusi znanja za učence	raven znanja učencev pri 2. tujem jeziku doseganje standardov znanj (ob zaključku šolanja)	3	ob koncu šolskega leta 2008/09, 2009/10 in 2010/11
starši	600-700 staršev	vprašalnik za starše	mnenje o uvedbi 2. tujega jezika	1	ob začetku šolskega leta 2008/09
ravnatelj	45 ravnateljev	vprašalnik za ravnatelje	mnenje o uvedbi 2. tujega jezika organizacijski vidik; materialni in kadrovske pogoji na šoli razlogi za izbiro določenega tujega jezika kot 2. tujega jezika	1 - 3	ob koncu šolskega leta 2008/09 in po potrebi ob koncu 2009/10 in 2010/11
učitelji	45 ali več učiteljev	učiteljev dnevnik	sprotne opazovanja	3	čez celo šolsko leto 2008/09, 2009/10 in 2010/11

Priloga B: Analiza zbranih podatkov za letno poročilo o spremljavi poskusa »Postopno uvajanje obveznega drugega tujega jezika v osnovne šole« v šolskem letu 2010/11

[Priložena v posebni datoteki]

Postopno uvajanje obveznega drugega tujega jezika v osnovne šole

Letno poročilo za šolsko leto 2010/11 (9. razred)

Vodja projekta: mag. Liljana Kač

Poročilo pripravil: Tomi Deutsch

Ljubljana, oktober 2011

Priloga C: Standardi znanja obveznega drugega tujega jezika ob koncu 9. razreda

Vir: Učni načrt za obvezni drugi tuji jezik, s. 24-26.

Sprejemanje besedil v drugem tujem jeziku ob koncu 9. razreda

Poslušanje in gledanje

Ob koncu 9. razreda pri poslušanju in/ali gledanju posnetih ali v živo posredovanih besedil učenci:

- razberejo temo besedila, prepoznajo osebe, ki nastopajo v besedilu, kraj in čas dogajanja,
- prepoznajo temeljne vpljudnostne dogovore pri medosebnih stikih (pri predstavitvi, sprejemanju gosta itd.),
- razumejo globalno sporočilo besedila, ki uvaja znano temo (družina, dom, šola, interesi mladostnika),
- razumejo sogovorca, če govori počasi in jasno in po potrebi določeno poved tudi ponovi; v primeru nerazumevanja prosijo za pojasnilo,
- sledijo navodilom, ki uravnavajo učni proces.

Branje

Ob koncu 9. razreda pri branju učenci:

- razberejo globalno sporočilo besedila in določene posebne podatke,
- razumejo nekatere pogosto rabljene besede, sporočanje vzorce in strukture, ki se nanašajo na najbolj temeljne reči iz vsakdanjega življenja (opis osebe, predmeta, kraja, dogodka itd.),
- razberejo temo preprostega umetnostnega besedila, prepoznajo osebe, kraj in čas dogajanja,
- upoštevajo pravopisne posebnosti in razberejo najbolj temeljne jezikovne strukture,
- razvijajo občutljivost za različnost kultur.

Tvorjenje besedil v drugem tujem jeziku ob koncu 9. razreda

Sporazumevanje

Učenci se zmorejo ob nebesedni podpori vključevati v preprost pogovor s sovrstnikom, pri tem tvorijo **preprosta** besedila, v okviru katerih:

- predstavijo sebe in druge (ime, priimek, nacionalno pripadnost, starost, kraj bivanja in interese),
- posredujejo in pridobivajo podatke v zvezi z življenjem na šoli in interesnimi dejavnostmi (šport, glasba, vzorniki),
- uporabijo nekatere temeljne sporazumevalne funkcije in vzorce socialne interakcije v predvidljivih okoliščinah (npr. sprejem gosta in poslovitvev, promocija lastnega kraja ali lastne države),
- razvijajo občutljivost za različnost običajev in navad in pozitiven odnos do drugačnosti.

Govorno in pisno sporočanje

Učenci ob nebesedni podpori (vzorec ali predloga) tvorijo **preprosta** govornjena in pisna besedila, v okviru katerih:

- preprosto opišejo sebe, svojo družino, prijatelja, predmet, kraj, dogodek (npr. športni dan, rojstni dan itd.),
- dopolnjujejo besedilo (tvorijo kratko poved ob sličici, strip itd.) ali ga preoblikujejo (npr. spreminjanje oseb, konca zgodbe itd.), se uvajajo v uporabo slovarja in drugih tujih virov (npr. svetovni splet itd.).

Priloga D: Pregled izvedenih strokovnih srečanj in usposabljanj mentorskih učiteljev drugega tujega jezika 2009/10 in 2010/11

Datum, kraj in vrsta srečanja	Vsebina	Izvajalci
14. 10. 2009 Ljubljana Usposabljanje mentorskih učiteljev	Analiza prvih usposabljanj učiteljev v šolskem letu 2009/10 Načrt dela v poskusu (letne priprave, spremljava, poročila, usposabljanja) Načrt nadaljnjih usposabljanj učiteljev (delo po jezikovnih skupinah)	mag. Liljana Kač, mag. Nada Holc, Neva Šečerov, Barbara Lesničar Simona Cajhen
12. 1. 2010 Ljubljana Usposabljanje mentorskih učiteljev	Analiza drugih sklicev usposabljanj učiteljev v šolskem letu 2009/10 Načrt nadaljnjih usposabljanj učiteljev (vsebina in povezovanje s študijskimi skupinami) Priprava vsebine posveta udeležencev projekta Priprava na preizkus znanja v 8. razredu (vsebina, razdelitev dela) Načrt nadaljnjih aktivnosti v projektu	mag. Liljana Kač, mag. Nada Holc, Neva Šečerov, Barbara Lesničar Simona Cajhen
11.2.2010, OŠ Kidričevo 3. skupno strokovno srečanje	Poročanje o poteku poskusa, primeri dobre prakse, večjezičnost, procesi učenja tujih jezikov Letno poročilo o spremljavi projekta v šolskem letu 2008/2009 Izkušnje s posameznih šol v projektu v letu 2009/2010 Predstavitve učencev iz OŠ Kidričevo (v živo), OŠ Križe (film) in OŠ J. G. Ruše (film) Večjezičnost/raznojezičnost in pouk tujih jezikov Učenje tujih jezikov – kako, kdaj in zakaj?	mag. Liljana Kač, Zavod RS za šolstvo Tatjana Lubej, OŠ J. G. Ruše Martina Tomšič, OŠ Šmartno v Tuhinju Brigita Ornik, I. OŠ Celje Aljaž Štrancar, OŠ D. K. Ilirska Bistrica dr. Janez Skela, Filozofska fakulteta Ljubljana dr. Saša Jazbec, Filozofska fakulteta Maribor
13. 4. 2010 Ljubljana Usposabljanje mentorskih učiteljev	Pregled predlogov pisnih preizkusov znanja angleščine, nemščine, italijanščine in francoščine za 8. razred Oblikovanje dokončnih preizkusov znanja (delo po skupinah) Spremljava v 8. razredu (vzorec, način spremljanja) Poročilo o dosedanjih usposabljanjih v mentorski mreži za 2. TJ in v študijskih skupinah	mag. Liljana Kač, mag. Nada Holc, Neva Šečerov, Barbara Lesničar Simona Cajhen
5. 7. 2010, Ljubljana, 1. skupno srečanje šol tretjega kroga	Potek uvajanja obveznega drugega tujega jezika, načrt usposabljanja učiteljev ter spremljava Nemščina po angleščini Notranja diferenciacija pri drugem tujem jeziku Didaktične igre pri pouku tujih jezikov Uvajanje drugega tujega jezika z vidika vodenja šole Uvajanje drugega tujega jezika z vidika poučevanja in učenja Mentorska mreža učiteljev drugega tujega jezika	mag. Liljana Kač mag. Nada Holc Neva Šečerov Simona Cajhen Majda Pikel, OŠ Vransko Tabor Aljaž Štrancar, OŠ Dragotina Ketteja Ilirska Bistrica Deborah Krtalić, OŠ Kidričevo Simona Štamulak, OŠ Bistrica ob Sotli in Tatjana Lubej, OŠ Janka Glazerja Ruše
5. 7. 2010 Ljubljana Usposabljanje mentorskih učiteljev	Pregled dela v mentorski mreži v šolskem letu 2009/10 Načrt dela v mentorski mreži za učitelje drugega kroga in za učitelje tretjega kroga v šolskem letu 2010/11	mag. Liljana Kač, mag. Nada Holc, Neva Šečerov, Barbara Lesničar Simona Cajhen
29.8. – 30.9.2010 Spletne učilnice 1. krog	Letna učna priprava za 9. razred Dogovor o skupnih obveznih temah pri pouku 2. TJ v 9. razredu, oddaja in objava letnih učnih priprav na pouk	Mag. Liljana Kač Ingrid Zupanc Brečko, I. OŠ Celje
10.11.2010 Ljubljana Usposabljanje mentorskih učiteljev	Pregled dela v mentorski mreži v šolskem letu 2010/11 Načrt dela v projektu: usposabljanja v mentorski mreži, skupno srečanje, gradivo za izdajo Načrt priprave preizkusa znanja za 9. razred	mag. Liljana Kač, mag. Nada Holc, Neva Šečerov, Barbara Lesničar Simona Cajhen
2.3.2011 I. OŠ Celje Usposabljanje mentorskih učiteljev	Pregled izdelanih nalog za končni preizkus za 9. razred Pouk drugega tujega jezika z uporabo storitev spleta 2.0 Pregled gradiva za publikacijo Načrtovanje skupnega posveta (program, kraj) Poročanje o izvedenih srečanjih v mentorskih središčih	mag. Liljana Kač Neva Šečerov, Simona Cajhen

<p>7.4.2011 Žalec 4. skupno strokovno srečanje</p>	<p>Letno poročilo o spremljavi projekta v šolskem letu 2009/2010</p> <p>Mentorska mreža za drugi tuji jezik</p> <p>Ravnateljev vidik uvajanja drugega tujega jezika na šoli Izkušnje šole pri uvajanju</p> <p>Učenci I. OŠ Žalec se predstavijo</p> <p>Prilagoditve nalog pri pouku tujih jezikov za otroke z učnimi težavami Francoska kultura in jezik »Poliglotti« - video posnetek predstave učencev OŠ Litija ob dnevu jezikov Učenje tujih jezikov v zgodnjem otroštvu</p> <p>SEJO in tujejezikovna sporazumevalna zmožnost kot šlager <i>glasbe sporazumevanja</i></p>	<p>mag. Liljana Kač, Zavod RS za šolstvo Maruša Jazbec Colja, OŠ Naklo mag. Vincenc Frece, OŠ Dobje Sonja Šorli in Nina Grum, OŠ Karla Destovnika-Kajuha Ljubljana Učenci I. OŠ Žalec Iris Vičar Novak, OŠ Beltinci Simona Cajhen, Zavod RS za šolstvo dr. Karmen Pižorn, Pedagoška fakulteta Ljubljana dr. Janez Skela, Filozofska fakulteta Ljubljana</p>
<p>27.6.2011 Ljubljana Usposabljanje mentorskih učiteljev</p>	<p>Poročanje vodij mentorskih središč o usposabljanju Poročanje mentorskih učiteljev o izvedbi pouka in spremljavi v 9. razredu Načrt usposabljanja v mentorski mreži za 2011/2012 Načrtovanje vsebine skupnega srečanja novih šol v projektu Pregled izdelanih prispevkov in urejanje publikacije</p>	<p>mag. Liljana Kač, mag. Nada Holc, Neva Šečerov, Barbara Lesničar Simona Cajhen</p>
<p>5.7.2011 Ljubljana 1. skupno srečanje šol četrtega kroga</p>	<p>Potek uvajanja obveznega drugega tujega jezika in načrt usposabljanja učiteljev v šol. letu 2011/2012 Mentorska mreža učiteljev drugega tujega jezika Uvajanje drugega tujega jezika z vidika vodenja šole Uvajanje drugega tujega jezika z vidika poučevanja in učenja Prilagoditve nalog pri pouku drugega tujega jezika za otroke z učnimi težavami Primer obetavne prakse drugega tujega jezika Vključevanje e-gradiv in i-table v pouk nemščine kot drugega tujega jezika Samoocenjevanje znanja tujih jezikov – Evropski jezikovni listovnik Spletno učno okolje za usposabljanje učiteljev drugega tujega jezika</p>	<p>Maruša Jazbec Colja, OŠ Naklo Tatjana Furlan, ravnateljica OŠ Šmartno pod Šmarno goro Mojca Jamnik, OŠ Šmartno pod Šmarno goro Iris Vičar Novak, OŠ Beltinci</p>

Priloga E: Zaključne ugotovitve iz poročil ŠPS o poskusu uvajanja obveznega drugega tujega jezika

Ob zaključku poskusa ugotavljamo,

- da je bil drugi tuji jezik dobro sprejet tako med starši, kot med učenci
- da so bili učenci motivirani za delo pri drugem tujem jeziku,
- da ni bilo težav pri usvajanju novih vsebin,
- da se učenci zavedajo pomena učenja dveh tujih jezikov, predvsem na našem področju, kjer je prisotna kar velika migracija tujih turistov predvsem iz nemško govorečega področja.

Projekt je potekal vsa tri leta izjemno dobro in kvalitetno. Pouk je bil umeščen v urnik tako, da so se učenci lahko normalno pripravili na naslednjo uro. Tudi dejstvo, da smo kar nekaj vsebin vsako leto črtali, se nama je zdelo dobro, kajti tako so učenci dobili malo poglobljeno znanje na vsebinah, ki pa so bile predelane. Sodelovanje s starši je bilo dobro.

Zaključne ugotovitve obeh učitelje in učencev so, da so učenci imeli nemščino radi. Če primerjava z izbirnim predmetom, ki je v urnik bil umeščen zadnje ure, je obvezni drugi tuji jezik vseeno v prednosti. Tudi tematski sklopi so bili ustrezno izbrani. Dejstvo pa je, da pa se niso rešile težave po vertikalni (s srednjo šolo).

Menim, da bi k večji motivaciji pripomoglo, da bi 2. tuji jezik postal obvezen in se štel k točkovanju za vpis v srednjo šolo oz. da bi za to dodatno obremenitev dobili kakšno točko. Po mojem mnenju učenci zaradi obveznega drugega tujega jezika niso preobremenjeni, učencem s posebnimi potrebami pa način usvajanja ciljev prilagodimo glede na odločbo.

Menim torej, da projekt poteka uspešno, da delamo tako, kot smo delali tudi že prej pri izbirnih predmetih – kvalitetno, v skladu z učnim načrtom in didaktičnimi smernicami. Učenci to sprejemajo različno – nekateri zelo radi obiskujejo skupne ure, drugi pa ne (tako kot velja tudi za vse ostale šolske predmete). Starši pa si v veliki meri želijo, da bi njihovi otroci nemščino obvladali, saj živimo blizu meje z Avstrijo in se zavedajo, da bodo to znanje v prihodnosti zagotovo potrebovali.

Tretje leto poskusnega uvajanja 2TJ je bilo uspešno zaključeno. Preverjanje znanja je kljub večjemu številu učencev, ki deloma otežuje večjo individualizacijo pouka pokazalo, da učenci dosegajo standarde znanja predvidene v LDN. Ko bodo na voljo materialni pogoji se bodo IKT, ki so se pokazale kot zelo učinkovite, še intenzivneje vključevale v pouk.

V 9. b oddelku sta bila sicer samo dva učenca, ki sta imela odločbo in dodatno strokovno pomoč, je pa v oddelku še kar nekaj učencev z učnimi težavami, ki so se kazale že pri prvem tujem jeziku in se nadaljevala pri pouku nemščine. Kljub vsemu pa menim, da so učenci precej dobro opremljeni z znanjem nemščine (kar se je pokazalo tudi pri ustnem delu preizkusa znanja) in lahko torej zaključim, da je bilo uvajanje drugega tujega jezika vsa tri leta precej produktivno in da projekt zaključujemo uspešno.

Pri poteku poskusa ni bilo posebnih ovir. Starši in učenci z odobravanjem sprejemajo uvajanje drugega tujega jezika kot obveznega predmeta. S starši smo dobro sodelovali, nekateri so redno prihajali na govorilne ure in se informirali o napredku svojih otrok. Potekala je sprotne evalvacija dela preko evalvacij učiteljev, učencev in staršev. Zaznati je zadovoljstvo vseh udeležencev, učenci so pokazali veliko pripravljenosti za delo in uspešno zaključili obe ocenjevalni obdobji.

Vsa tri leta smo preverjali in ocenjevali znanje na osnovi pozitivne motivacije, vendar v 8. in še posebej v 9. razredu motivacija pri nekaterih učencih postopoma pada. Želim si, da bi nemščina kot obvezni drugi tuj jezik ostala v slovenskih šolah še naprej, saj tudi učenci sami ugotavljajo, da je učenje tega jezika koristno in včasih celo zabavno.

Šola je dobro sodelovala tudi s starši, ki so pri poklicnem usmerjanju izrazili zadovoljstvo in podporo, saj se močno zavedajo, da bodo njihovi otroci z znanjem več tujih jezikov imeli večje možnosti zaposlovanja tudi v tujini.

Pri uvajanju drugega tujega jezika nemščine je večina učencev napredovala. V devetem razredu mora učenec svoje znanje nadgraditi s kompleksnejšimi znanji. Učenci, ki v prejšnjih dveh letih niso usvojili in utrdili temeljnega znanja, so imeli zato večje težave, s težavami pa je upadala tudi delovna vnema. K slabšemu rezultatu je pripomogla tudi manjša zainteresiranost pri pouku samem. Velik problem pa so bile tudi domače naloge, ki so jih radi pozabljali ali pa so jih naredili površno. V obeh oddelkih je kar nekaj učencev, ki so v treh letih lepo napredovali, in bodo svoje znanje v srednjih šolah brez težav nadgradili.

Pri uvajanju drugega tujega jezika angleščine je vsak učenec dosegel vsaj minimalne jezikovne standarde in osnovne sporazumevalne strategije, ki jih bodo v prihodnosti zagotovo še razvijali naprej. Pri govorni in pisni rabi jezika so se razlike med učenci v treh letih povečevale, kajti nekateri učenci tudi z že sicer prisotnimi težavami na jezikovnem področju ali splošno učnem področju s težavo premagujejo učno snov. Tako je razumljivo, da jim za drugi tuji jezik pogosto zmanjka časa in predvsem volje. Četudi pouk 2. tujega jezika ne temelji le na učenju slovničnih pravil in besedilnih sklopov, je za razvijanje učenčevih sporazumevalnih spretnosti tudi potrebno ponavljanje in občasno učenje doma.

Ob zaključku izvajanja projekta Postopno uvajanje obveznega drugega tujega jezika v osnovne šole bi kot ravnatelj rad povedal, da nam zaradi vsega zgoraj zapisanega, predvsem pa zaradi prijetnega odziva tako učencev kot njihovih staršev ni bilo nikoli žal, da smo se zanj odločili. Projekt je bil precej zahteven, od izvajalcev je zahteval izredno strokovnost in to ne samo na ozkem jezikovnem področju, ampak tudi precej širše. Posebej bi rad pohvalil obe naši izvajalki projekta, njuno strokovnost, timsko usklajenost, razvojno naravnost in pripravljenost svoje izkušnje deliti z drugimi. Brez njunega prispevka

projekt zagotovo ne bi bil tako uspešen. Največ vredno pa je to, da je ta tako pripravljen, voden in izvajan projekt vplival tudi na vzdušje v naši zbornici, kar zagotovo pomeni neko dodano vrednost v kvaliteti našega vzgojno-izobraževalnega dela.

Ob koncu tretjega leta uvajanja nemščine kot obveznega drugega tujega jezika v šol. letu 2010/11 opažam, da je pouk 2. tujega jezika pri učencih zelo dobro sprejet. Učenci radi sodelujejo, so kreativni. Pouk nemščine je zastavljen tako, da so učenci aktivni in da učenje izhaja iz realnih življenjskih situacij. Dve uri nemščine tedensko učencem ne predstavljata dodatne obremenitve, prav takšnega mnenja so tudi starši kot vodstvo šole. Pri starših prevladuje prepričanje, da je učenje obveznega drugega tujega jezika – nemščine velika pridobitev za našo šolo in da predstavlja velik korak naprej v času medkulturnega sodelovanja.

Delo v učni skupini je potekalo v redu. Zadovoljna sem tudi z umestitvijo predmeta v redni urnik. Menim, da je to pomembno za način izvajanja samega pouka. Znanje najmanj dveh tujih jezikov je za prihodnje generacije odločilnega pomena. Na šoli že mnogo let z različnimi projekti (npr. Comenius, bilateralno sodelovanje s šolo iz Avstrije ipd.) spodbujamo in vzgajamo učence v večjezičnosti.

Glede na starostno skupino je tedensko število ur premalo oz. potrebno bi bilo prenesti 2. TJ v 2. triado. Predvsem pa je pomembno, da bi v prihodnje vsi učenci imeli 2. TJ kot redni predmet. Na šoli smo tekom šolskega leta sproti obveščali starše o poteku poskusa (na govorilnih urah). Za starše bodočih sedmošolcev smo organizirali predstavitev projekta ob elektronskih prosojnicah in fotografijah iz preteklih treh let dela.

Šolska predmetna skupina je ugotavlja, da je zadovoljstvo učencev in njihov vidni napredek, pokazatelj, da delo opravljamo kvalitetno in v skladu z učnim načrtom za obvezni drugi tuji jezik.

Po treh letih uvajanja obveznega drugega tujega jezika ugotavljamo, da je bila odločitev priključiti se projektu uvajanja obveznega drugega tujega jezika v osnovno šolo, zelo pametna in velika pridobitev za vse učence. V srednjo šolo se vpisujejo z znanjem dveh tujih jezikov in to bo večini koristilo pri nadaljnjem šolanju in na poklicni poti.

Uvajanju obveznega drugega tujega jezika smo naklonjeni vsi – vodstvo šole, starši, učitelji in učenci. Učenci so zatrtili, da so se prav odločili, ko so v 7. razredu izbrali obvezni drugi tuji jezik. Zavedajo se namreč, da je znanje več tujih jezikov v današnjem času nujno in so ponosni na to, da so bili prva generacija, ki se je nemščino učila kot obvezni tuji jezik. Sodelovanje s starši je dobro.

Sama si bom prva leta uvajanja najbolj zapomnila po tem, da sem osebno zelo napredovala, zlasti kar se tiče uvajanja IKT tehnologije v pouk. Zahvala za to gre predvsem zelo dobrim seminarjem, ki so bili organizirani v prvem letu uvajanja poskusa, pa tudi vodstvu šole, saj smo ravno na račun tega projekta v vse učilnice dobili osebne računalnike z dostopom do interneta in LCD-projektorje.

Motivacijo za delo pri drugem tujem jeziku je spodbujala tudi projektna skupina za uvajanje drugega tujega jezika. Svetovalci z vodjo Liljano Kač so zelo pozitivno naravnani in ustvarjajo v tem projektu res delovno in prijetno klimo.

Posebej bi radi pohvalili delo državne projektne skupine in delo mentorskih skupin, ki so se trudile in pomagale, da je projekt uspešno tekel in se zaključil. Učenci so skoraj v celoti zadovoljni s poučevanjem in načinom dela. V večini nimajo težav, tisti ki potrebujejo dodatno pomoč, jim jo nudimo v obliki dopolnilnega pouka. V letošnjem šolskem letu je bil za boljše učence na voljo tudi dodatni pouk. Šolska predmetna skupina je ugotavlja, da je zadovoljstvo učencev in njihov vidni napredek pokazatelj, da delo opravljamo kvalitetno in v skladu z učnim načrtom za obvezni drugi tuji jezik.

Projekt uvajanja obveznega drugega tujega jezika v OŠ je po našem mnenju odlična pridobitev za naš šolski sistem. Na naši šoli so z uvedbo projekta zadovoljni tako učenci kot starši in tudi učiteljica. Novega tujega jezika so se imeli priložnost učiti prav vsi učenci, tudi tisti, ki sicer ne bi izbrali te možnosti, če bil predmet ponujen kot izbirni. Tako so se lahko naučili vsaj osnov sporazumevanja v nemščini, kar bodo lahko s pridom uporabili v vsakdanjem življenju ter ob vstopu na trg dela.

Projekt uvajanja drugega tujega jezika je prinesel veliko svežine v poučevanje tujih jezikov. Sama sem navdušena nad poučevanjem v teh razredih, saj je odnos do predmeta mnogo boljši kot v razredih, kjer je bila nemščina zgolj izbirni predmet.

Z izvajanjem drugega tujega jezika smo kljub številnim kadrovskim menjavam zelo zadovoljni.

Zadovoljstvo smo izrazili tudi na rezultatih - učnim uspehom, ki jih je pokazalo preverjanje znanja.

Še posebej smo bili presenečeni, ker so učenci tako pozitivno ocenili izvajanje projekta. V njihovih anonimnih odgovorih je bilo zaznati, da imajo radi jezike, da se jih radi učijo in da bi se jih učili še več. Na šoli smo s projektom zadovoljni. Pripravili smo vse potrebno in menimo, da je obvezno da se pouk tujega jezika izvaja še naprej.

Šolska projektna skupina poskus Uvajanje obveznega drugega tujega jezika v osnovni šoli po treh letih ocenjuje kot zelo uspešen in nujen za naše šolstvo. Kakršnihkoli problemov ali težav ne zaznavamo. Cilji učnega načrta in letne priprave so bili tudi letos v celoti doseženi, kar priča o ustreznosti obeh. Še vedno mislimo, da bi večje število ur obveznega drugega tujega jezika bilo še primernejše, saj bi se snov bolje utrdila, omogočeno bi bile tudi bolj kreativne, inovativne in sodobne metode in oblike dela. Podobnega mnenja so tudi starši in otroci, ki so predmet in delo v vseh treh letih le pohvalili in nikoli niso imeli negativnih pripomb. Pravijo, da predmet ni dodatna obremenitev in da je dobrodošel, saj lahko tako vsak učenec usvoji vsaj osnove dveh tujih jezikov, ki so in bodo v prihodnosti še kako pomembni.

Dobro sodelovanje projektne skupine, menjava primerov dobre prakse in uspešnost učencev potrjujejo, da so pričakovani rezultati ob koncu 9. razreda doseženi.

Poučevanje nemščine kot drugega tujega jezika je pri učencih vzpodbudilo veliko zanimanje za medvrstniško komunikacijo – dopisovanje z vrstniki iz nemško govorečih držav oz. držav, kjer se učijo nemškega jezika. Učenci so spoznali, da rek »Več jezikov znaš, več veljaš« v resnici drži. Eni so izrazili željo, da bi se v nadaljnjem, srednješolskem izobraževanju, želeli učiti nemščine kot prvega tujega jezika. Dobra motiviranost učencev za učenje nemščine je pokazala, da bi bilo zelo dobro, da bi se jezika učili učenci že od 1. razreda naprej. Tako poučevanje nemščine ne bi potekalo le fakultativno, ampak bi se je učili kot jezika sosedje, ki na slovensko območje že od davne preteklosti vpliva ne le jezikovno, ampak tudi medkulturno. Naši otroci pa bi na ta način znanje nemščine lahko ponesli v kvaliteto svojega življenja.

Projekt uvajanje obveznega drugega tujega jezika kot do sedaj tudi v zadnjem letu ocenjujem kot uspešnega, vtisi so pozitivni, rezultati preizkusa ob koncu šolskega leta pa ostajajo solidni.

Projekt Postopno uvajanje obveznega drugega tujega jezika v osnovno šolo je bil odlično zastavljen in odlično izvajan ter spremljan. Na naši šoli in prepričana sem, da tudi po drugih šolah, ki so v projektu, rodi odlične rezultate, saj se otroci radi učijo še enega tujega jezika, sploh, če poteka to učenje na njim zanimiv način. Če se bo začela izvajati nova Bela knjiga, se bo na tem področju naredila velika škoda.

Pri izvajanju projekta večjih težav nismo zaznali, zato pričakujemo, da bomo v nadaljnjih dveh letih nadaljevali brez težav z uvajanjem.

Menimo, da je sam projekt na šoli zelo dobro zaživel. V tem šolskem letu smo imeli na šoli že 6 oddelkov, ki so se učili nemščine kot obveznega drugega tujega jezika. Podpora staršev in pozitivna pričakovanja učencev in staršev so nama s kolegico še dodatna spodbuda za dobro delo vnaprej in želiva si, da bi s tako uspešnim delom nadaljevali tudi v prihodnjem šolskem letu.

Med vsemi učenci in njihovimi starši pa sem v mesecu maju 2011 razdelila tudi vprašalnike, da bi ugotovila njihovo mnenje. Rezultati so bili zelo pozitivni in dokazujejo, da so namen projekta ter njegovi cilji v celoti doseženi. Če povzamem, težav pri uvajanju drugega tujega jezika tudi v tem šolskem letu skorajda ni bilo. Učenci osmih razredov še vedno dosegajo določene standarde znanja na vseh področjih, kot je bilo pričakovano in načrtovano. Projekt poteka nemoteno in po načrtanih tirnicah.

Po treh letih izvajanja poskusa so vtisi tako z moje strani (in s strani učiteljice, ki je trenutno na porodniškem dopustu) kot s strani učencev precej dobri, učenci so nemščino kot obvezni drugi tuji jezik dobro sprejeli in vsa tri leta pri pouku in drugih aktivnostih, povezanih z nemščino, aktivno sodelovali. Predvsem jim je bilo všeč dejstvo, da je bil pouk nemščine zasnovan malo drugače kot pouk pri drugih predmetih, saj so bile pri nemščini uporabljene sodobne didaktične metode, ki so učence miselno aktivirale, hkrati pa spodbudile njihovo zanimanje in navdušenje za jezik. Večina učencev, ki se bodo v srednješolskem izobraževanju učili dveh jezikov, je izbrala ravno nemščino kot 2. tuji jezik. Tudi starši so bili s poukom nemškega jezika zadovoljni, večina pa jih tudi mnenja, da bi morali njihovi otroci znati vsaj dva tuja jezika za uspešno nadaljevanje izobraževanja in opravljanje svojega poklica.

Ob koncu vsakega šolskega leta smo pri učencih izpeljali anketo o priljubljenosti in zahtevnosti pri pouku nemščine. V prilogi so podani rezultati letošnje ankete. Zanimivo je, da se učenci zelo dobro zavedajo pomembnosti znanja tujih jezikov za življenje in nadaljnje šolanje, prav tako pa so zelo realni pri ocenjevanju kvalitete pouka nemščine. Zanimivo pa je tudi to, da se izsledki anket v vseh treh letih niso bistveno spreminjali, iz česar lahko sklepamo, da so ostali motivirani za učenje nemščine vsa tri leta, prav tako pa ima večina učencev željo po učenju še kakšnega tujega jezika v prihodnosti. Na podlagi triletnih izkušenj ugotavljamo, da je projekt uvajanja drugega obveznega tujega jezika na naši šoli uspešno potekal in obogatil znanje učencev, a nas hkrati žalosti dejstvo, da kot tak naj ne bi prešel v frontalno izvedbo po vsej Sloveniji.

Skupaj s projektno skupino in vodstvom šole ugotavljamo, da je delo dobro potekalo in smo z rezultati zelo zadovoljni. Treba je seveda zapisati, da je imelo nekaj učencev že veliko predznanja, zato sva ves čas izvajali notranjo diferenciacijo, čeprav pri takšnem številu učencev (26) to ni vedno lahko. Poleg učbenika in delovnega zvezka Wegweiser 3 sva po potrebi uporabljali tudi drugo dodatno literaturo. Na srečo imava na razpolago dobro opremljeno učilnico s projektorjem, internetno povezavo in interaktivno tablo. Tako sva pri svojem delu lahko vključevali tudi delo z IKT. Ves čas sva delali timsko, upoštevali sva tudi želje učencev. Sodelovanje s starši je bilo korektno. Po treh letih izvajanja drugega tujega jezika lahko rečemo, da nam ni žal, da smo se že na samem začetku vključili v projekt. Vsi skupaj se namreč zavedamo, kako pomembno je danes znanje tujih jezikov. S pridobivanjem in izmenjavo izkušenj sva tudi sami napredovali in izboljšali svoje poučevanje. Učenci pa so tako dobili priložnost pridobiti vsaj nekaj osnov drugega tujega jezika oziroma svoje znanje še nadgraditi, kar jim bo gotovo prišlo prav v nadaljnjem šolanju kot tudi pri poklicnem in vsakodnevnem udejstvovanju. Tudi učenci so se namreč na koncu strinjali, da so s tem predmetom le pridobili, čeprav je bila to za nekatere šibkejšje učence še dodatna obremenitev. Zato sva se ves čas trudili, da je bilo delo prijetno in pestro ter prilagojeno učenčevim sposobnostim. Z drugim tujim jezikom nadaljujemo tudi četrto leto v 7. razredu in upamo, da bo tudi v bodoče tako ostalo.

Priloga F: Mreža mentorskih šol pri uvajanju drugega tujega jezika v šolskem letu 2010/11

OE ZRSS	Mentorsko središče / vodja/ skrbnik spletne učilnice	Jezik	Št. mentor-skih učiteljev / št. udel. (2. / 3. krog)	1. sklic	2. sklic	3. sklic
MB, SG	OŠ Janka Glazerja Ruše Tatjana Lubej / Tatjana Lubej	Nem./ angl.	7 MM 29 / 18	23.8.2010 – 8 ur v živo in 4 uri na daljavo) 2. in 3. krog Analiza dela v šolskem letu 2009/2010 Načrtovanje pouka (letna priprava in priprave za posamezne učne sklope) in delavnice za učitelje NA DALJAVO - oddaja letne priprave in učnega sklopa v spletno učilnico.	8. november 2010 – 6 ur v živo in 4 ure na daljavo) 2. in 3. krog Oblikovanje nalog za preizkus znanja Ustno ocenjevanje Delavnice za učitelje NA DALJAVO – primeri preizkusov znanja (ustno in pisno ocenjevanje).	15. marec 2011 – 6 ur v živo in 4 ure na daljavo) IKT pri pouku Projekti pri pouku tujega jezika Deželoznanstvo Delavnice za učitelje NA DALJAVO – primeri dobre prakse, primer krajšega projekta in evalvacija dela, letno poročilo.
MS	OŠ Beltinci Iris Vičar Novak / Teo Pucko	Nem./ angl.	3 MM 7 / 2	27.8.2010 Načrt dela za novo šolsko leto Posebna znanja – učni načrt Primeri dobre prakse Delavnice - posebna znanja glede na teme za 8. razred Poročanje skupin	2.12.2010 Nadarjeni učenci in delo z njimi Primeri dobre prakse Delavnice – načrtovanje dejavnosti glede na teme za 8. razred Poročanje skupin	9.3.2011 Otroci s posebnimi potrebami Kaj in kako prilagajati? Delavnice – načrtovanje dejavnosti in prilagoditev glede na teme za 8. razred Poročanje skupin
CE	I. OŠ Celje Brigita Ornik / Ingrid Zupanc Brečko	Nem.	5 MM 10 / 6	5.10.2010 Vrednotenje znanja: - ustno ocenjevanje - pisno ocenjevanje - oblikovanje nalog Večjezikovna didaktika Primeri dobre prakse	23.11.2010 Prikaz učne ure Analiza predstavitve dela v razredu Primeri dobre prakse Refleksija dela v šolskem letu 2010/11 16.2.2011 (3. krog) Individualizacija in diferenciacija: - medpredmetno povezovanje - IKT in sodobni vidik diferenciacije Primeri dobre prakse Refleksija opravljenega dela	7.4.2011 Prikaz učne ure na OŠ Podgoro Analiza predstavitve dela v razredu Primeri dobre prakse Refleksija dela v šolskem letu 2010/11

NM	OŠ Bistrica ob Sotli Simona Štamulak / Simona Tihole	Nem.	4 MM 6 / 4	30.8.2010 (2. in 3. krog) Predstavitev projekta Načrtovanje Priprava tematskega sklopa	15.12.2010 (2. krog) Aktualne informacije o postopnem uvajanju drugega tujega jezika v OŠ Pisno sporočanje (standardi, kriteriji, primeri nalog, ocenjevanje) Delo z nadarjenimi pri predmetu nemščina Delo z besedili 15.12.2010 (3. krog) Okvirne informacije o postopnem uvajanju drugega tujega jezika v OŠ Priprava na pouk z IKT (spletno mesto) Uporaba interaktivne table pri pouku nemščine Primeri dobre prakse	14.6. 2011 (2. krog) Aktualne informacije Primeri dobre prakse Uvodna motivacija Didaktične igre Slušno razumevanje 14.6.2011 (3. krog) Preizkusi znanja pri nemščini Individualizacija in diferenciacija
KR, LJ	OŠ Naklo Maruša Jazbec Colja / Boštjan Prezelj	Nem. /franc.	6 MM 4 / 9	27. 8. 2010 (3. krog), 16. 9. 2010 (2. krog) <i>V živo</i> : načrtovanje pouka, priprava letne priprave, minimalni standardi in vrednotenje, delo v spletni učilnici <i>Na daljavo</i> : sodelovanje v forumu, oddaja letne priprave z minimalnimi standardi, primer ene tematske priprave	14. 10. 2010 (2. in 3. krog) <i>V živo</i> : Pisno in ustno ocenjevanje znanja, primeri dobre prakse <i>Na daljavo</i> : sodelovanje v forumu, oddaja enega testa in predstavitev enega primera za ustno ocenjevanje	24. 11. 2010 (2. in 3. krog) <i>V živo</i> : IKT pri pouku, delo z interaktivno tablo, primeri dobre prakse <i>Na daljavo</i> : sodelovanje v forumu, oddaja enega primera dobre prakse ali ene učne priprave z elementi IKT ali ene učne priprave za i-tablo
KP	OŠ Dragotina Ketteja Ilirska Bistrica Aljaž Štrancar / Aljaž Štrancar	Ital.	1 MM 1 / 1	okt – dec 2010 na daljavo v okviru študijskih skupin za učitelje italijanščine Načrtovanje pouka 2TJ za 7. 8. in 9. razred	14.3.2011 V okviru študijske skupine: Na učenca osredinjen pouk italijanščine in primeri dobre prakse	1.6.2011 v okviru posveta Vrednotenje Diferenciacija pri ocenjevanju

Sodelovalno delo na daljavo

V spletnih učilnicah *Drugi krog drugi tuji jezik* in *Tretji krog drugi tuji jezik* na <http://skupnost.sio.si>

Vsebine:

- medsebojna izmenjava informacij, mnenj
- oddaja letne priprave
- oddaja učnega sklopa s poudarkom na sodobnih didaktičnih pristopih
- oddaja preizkusa znanja
- primeri dobre prakse

Priloga G: Seznam predavanj in objav na temo uvajanje obveznega drugega tujega jezika od 2008 do 2011

- Cajhen, S. (2010). Obvezni drugi tuji jezik in vloga francoščine, predavanje na strokovnem srečanju ravnateljev osnovnih šol v OE Celje v ŠC Šentjur, 11.10.2010.
- Cajhen, S. (2010). Didaktične igre pri pouku tujih jezikov in predstavitev publikacije Drugi tuji jezik, predavanje na strokovnem srečanju ravnateljev OE ZRSŠ Celje na OŠ Blaža Arničiča Luče, 14.4.2010.
- Funtek, S. (2010). Izvedba hospitacijske ure pri pouku nemščine kot obveznega drugega tujega jezika v 8. razredu na strokovnem srečanju ravnateljev OE ZRSŠ Celje na OŠ Blaža Arničiča Luče, 14.4.2010.
- Hribar, J. (2009). Uvajanje obveznega 2. tujega jezika v osnovne šole in vloga ravnatelja, predavanje na strokovnem srečanju ravnateljic in ravnateljev osnovnega šolstva, Šola za ravnatelje, Portorož, 24.11.2009.
- Kač, L. (2008). Uspešno čez ovire. Vpeljava obveznega drugega tujega jezika. Šolski razgledi, 12.12.2008, str. 3.
- Kač, L. (2009). Obvezni drugi tuji jezik v osnovni šoli: nuja na poti k večjezičnosti ter priložnost za oblikovanje šolske politike učenja jezikov. Sodobna pedagogika, 60 (1), 82-93.
- Kač, L. (2009). Wie gut sind unsere Lehrende und Lernende? – Bericht über die Einführung des Deutschen als 2. Fremdsprache in Slowenien. Prispevek na XIV. mednarodni konferenci učiteljic in učiteljev nemščine »Deutsch bewegt«, Jena/Weimar, 3. – 8. Avgust 2009 (Program konference, str. 100).
- Kač, L. (2009). Deutschunterricht im Wandel der curricularen Veränderungen [Pouk nemščine v okviru kurikularnih sprememb]. Vabljen plenarno predavanje na mednarodnem zborovanju učiteljev nemščine. Slovensko društvo učiteljev nemščine. Velenje: 9. in 10. Oktober 2009.
- Kač, L. (2009). Postopno uvajanje obveznega 2. tujega jezika v osnovne šole, predavanje na strokovnem srečanju ravnateljic in ravnateljev osnovnega šolstva, Šola za ravnatelje, Portorož, 24.11.2009, s. 23-24.
- Kač, L., N. Šečerov, N. Holc, B. Lesničar, S. Cajhen (2010). Drugi tuji jezik v osnovni šoli. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Kač, L. (2010). Management uvajanja obveznega drugega tujega jezika v osnovne šole. V: Kern, T. in drugi (ur.). Človek in organizacija: 29. mednarodna konferenca o razvoju organizacijskih znanosti, 24.-26. marec 2010, Portorož, Slovenija (str. 588-598). Elektronski vir.
- Kač, L. (2010). Spremljava uvajanja drugega tujega jezika: mnenja udeležencev, predavanje na strokovnem srečanju ravnateljev OE ZRSŠ Celje na OŠ Blaža Arničiča Luče, 14.4.2010.
- Kač, L. (2010). Dve muhi na en mah: model kombiniranega usposabljanja učiteljev tujih jezikov. V: Lenarčič A. in drugi (ur.). Mednarodna konferenca Splet izobraževanja in raziskovanja z IKT - SIRIKT 2010, Kranjska Gora, 15.-16. april 2010. Zbornik vseh prispevkov. (str. 160-165). Elektronski vir. Ljubljana: Miška. Dostopno: http://www.sirikt.si/fileadmin/sirikt/fotogalerija/2010/Zbornik/SIRIKT2010_Zbornik_WEB_v2.pdf (4.11.2011).
- Kač, L. (2010): Drugi tuji jezik v osnovni šoli, predavanje na strokovnem srečanju ravnateljev osnovnih šol v OE Kranj na OŠ Jakoba Aljaža Kranj, 26.8.2010. Dostopno: <http://www.zrss.si/default.asp?rub=646> (4.11.2011)
- Kač, L. (2010): Drugi tuji jezik v osnovni šoli, predavanje na strokovnem srečanju ravnateljev osnovnih šol v OE Ljubljana na OŠ Ledina, 14.9.2010.
- Kač, L. (2010). Drugi tuji jezik – pot k večjezičnosti posameznika, predavanje na strokovnem srečanju ravnateljev osnovnih šol v OE Koper, 30.9.2010. Dostopno: <http://www.zrss.si/default.asp?rub=1451> (4.11.2011)
- Kač, L. (2010). Učenje drugega tujega jezika – pot k večjezičnosti posameznika in trajnostnemu razvoju družbe V: Management, izobraževanje in turizem: družbena odgovornost za trajnostni razvoj : 2. znanstvena konferenca z mednarodno udeležbo, 21.-22. oktober 2010, Portorož : zbornik referatov (str. 929-937). Elektronski vir. Univerza na Primorskem, Fakulteta za turistične študije in Fakulteta za management Koper.
- Kač, L. (2011). Organizacijski in vsebinski vidiki uvajanja obveznega drugega tujega jezika v osnovne šole. V: Ferjan, M. in drugi (ur.). Organizacija prihodnosti, zbornik 30. mednarodne konference o razvoju organizacijskih znanosti, Slovenija, Portorož, 23.-25. marec 2011 (str. 508-518). Elektronski vir, Kranj: Moderna organizacija.
- Kač, L., Holc, N., Šečerov, N., Lesničar, B., Cajhen, S. (2010). *Drugi tuji jezik v osnovni šoli*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Konjar, K. (2010): Predstavitev primera dobre prakse pri pouku nemščine kot obveznega drugega tujega jezika v osnovni šoli na strokovnem srečanju ravnateljev osnovnih šol v OE Kranj na OŠ Jakoba Aljaža Kranj, 26.8.2010.
- Lubej, T. (2009). Uvajanje obveznega 2. tujega jezika v osnovne šole – izkušnje učiteljice, predavanje na strokovnem srečanju ravnateljic in ravnateljev osnovnega šolstva, Šola za ravnatelje, Portorož, 24.11.2009.
- Maleš, M. (2009). Pravno-formalni okvir uvajanja obveznega 2. tujega jezika v osnovne šole, predavanje na strokovnem srečanju ravnateljic in ravnateljev osnovnega šolstva, Šola za ravnatelje, Portorož, 24.11.2009.
- Mittendorfer, J. (2009). Uvajanje obveznega 2. tujega jezika na OŠ Dante Alighieri Izola, predavanje na strokovnem srečanju ravnateljic in ravnateljev osnovnega šolstva, Šola za ravnatelje, Portorož, 24.11.2009.
- Pikel, M. (2010). Predstavitev izkušenj uvajanja projekta Postopno uvajanje DTJ na OŠ Vransko, predavanje na strokovnem srečanju ravnateljev osnovnih šol v OE Koper, 30.9.2010. Dostopno: <http://www.zrss.si/default.asp?rub=1451> (4.11.2011).
- Štrancar, A. (2010). Predstavitev izkušenj uvajanja projekta Postopno uvajanje DTJ na OŠ Dragotina Ketteja Ilirska Bistrica, predavanje na strokovnem srečanju ravnateljev osnovnih šol v OE Koper, 30.9.2010. Dostopno: <http://www.zrss.si/default.asp?rub=1451> (4.11.2011).
- Zamuda, T. (2009). Uvajanje obveznega 2. tujega jezika na OŠ Prežihovega Voranca Bistrica – izkušnje ravnateljice, predavanje na strokovnem srečanju ravnateljic in ravnateljev osnovnega šolstva, Šola za ravnatelje, Portorož, 24.11.2009.